

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

BÜYÜK DAİRE

CARSON VE DİĞERLERİ – BİRLEŞİK KRALLIK

(Başvuru no. 42184/05)

SONKARAR

STRASBOURG

16 Mart 2010

Bu sonkarar kesindir, fakat yazım düzeltmelerine tabi tutulabilir.

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Carson ve diğerleri – Birleşik Krallık davasında,

Başkan: Jean-Paul Costa,

Üyeler: Christos Rozakis,

Nicolas Bratza,

Peer Lorenzen,

Françoise Tulkens,

Josep Casadevall,

Karel Jungwiert,

Nina Vajić,

Dean Spielmann,

Renate Jaeger,

Danutė Jočienė,

Ineta Ziemele,

Isabelle Berro-Lefèvre,

Päivi Hirvelä,

Luis López Guerra,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Zdravka Kalaydjieva,

ve Hukuk Danışmanı: Vincent Berger

2 Eylül 2009 ve 27 Ocak 2010 tarihlerinde toplanarak kapalı oturum yapan Mahkeme, 27 Ocak 2010 tarihinde aşağıdaki kararı almıştır:

USUL

1. Bu dava, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması için Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca Mahkeme'ye aşağıda isimleri belirtilen on üç Birleşik Krallık vatandaşı tarafından 24 Kasım 2005'te Birleşik Krallık'a karşı, yapılmış olan bir başvurudan (no. 42184/05 kaynaklanmıştır: Bayan Annette Carson, Bay Bernard Jackson, Bayan Venice Stewart, Bayan Ethel Kendall, Bay Kenneth Dean, Bay Robert Buchanan, Bayan Terence Doyle, Bay John Gould, Bay Geoff Dancer, Bayan Penelope Hill, Bay Bernard Shrubsole, Bay Lothar Markiewicz ve Bayan Rosemary Godfrey ("başvurucular").
2. Başvurucular, Londra'da avukatlık yapan Bay T. Otty ve Bay B. Olbourne ve Toronto'da avukatlık yapan M. P. Tunley ve H. Gray tarafından temsil edilmişlerdir. Birleşik Krallık Hükümeti ("Hükümet") Dışişleri Bakanlığı görevlisi Bayan H. Upton tarafından temsil edilmiştir.
3. Başvurucular, Birleşik Krallık yetkililerinin emekli maaşlarını enflasyon oranında arttırmayı reddetmesi nedeniyle, Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin tek başına veya 14. maddeyle bağlantılı olarak ve Sözleşme'nin 8. maddesiyle bağlantılı olarak 14. maddesi uyarınca şikayette bulunmuşlardır.
4. Başvuru, Mahkeme'nin 4. Dairesi'ne verilmiştir (Mahkeme İçtüzüğü 52(1). fıkrası). 17 Şubat 2006 tarihinde Mahkeme başvuruyu Hükümet'e iletmeye karar vermiştir. Sözleşme'nin 29(3). fıkrası uyarınca, başvurunun kabuledilebilirliğinin esas ile birlikte

incelenmesine karar verilmiştir. 18 Eylül 2007 tarihinde Mahkeme bu davayı inceleme-yi, Burden – Birleşik Krallık ([BD], no. 13378/05, ECHR 2008-...) davasında karar verilme-sine kadar gery birakma kararı vermiştir.

5. Aşağıda isimleri belirtilen yargıçlardan oluşan Daire, 4 Kasım 2008 tarihinde hem kabuledilebilirliğe ve hem de esasına ilişkin bir karar vermiştir: Lech Garlicki, Nicolas Bratza, Giovanni Bonello, Ljiljana Mijović, David Thór Björgvinsson, Ledi Bianku ve Mihai Poalelungi, ve ayrıca Yazı İşleri Müdür Yardımcısı Fatoş Aracı. İsmi geçenlerden oluşan Daire, oybirliğiyle 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi bakımından tek başına yapılan şikayetinin kabuledilebilir olmadığına, 14. maddeyle bağlantılı olarak 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi bakımından yapılan şikayetinin kabuledilebilir olduğuna; bire karşı altı oyla 14. maddeyle bağlantılı olarak 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edilmediğine; ve oybirliğiyle 14. maddeyle bağlantılı olarak 8. madde bakımından yapılan şikayeti incelemenin gerekli olmadığına karar vermiştir. Yargıç Garlicki karşı görüş bildirmiştir.

6. Başvurucuların talep etmesi üzerine, 6 Nisan 2009 tarihinde Büyük Daire içinden bir kurul, Sözleşme'nin 43. maddesine uygun olarak davanın Büyük Daire'ye gönderilmesine karar vermiştir.

7. Büyük Daire, Sözleşme'nin 27(2) ve 27(2). fıkralarına ve Mahkeme İçtüzüğü'nün 24. maddesine uygun olarak oluşturulmuştur.

8. Hem başvurucular hem de Hükümet, esasa ilişkin yazılı görüşlerini bildirmişlerdir. Buna ek olarak, yazılı usule müdahillik talebi Başkan tarafından kabul edilen Age Concern and Help the Aged'den de görüş alınmıştır (Sözleşme'nin 36(2). fıkrası ve Mahkeme İçtüzüğü'nün 44(2). fıkrası).

9. Strazburg'taki İnsan Hakları Binasında 2 Eylül 2009 tarihinde açık bir duruşma yapılmıştır (Mahkeme İçtüzüğü'nün 59(2). fıkrası).

Bu duruşmada aşağıda belirtilen kişiler hazır bulunmuşlardır:

(a) *Hükümet adına*

H. UPTON, *Görevli*
 J. EADIE QC, *Avukat*,
 J. ANTILL, *Danışman*
 C. HEDLEY, *Danışman*
 P. LAPRAIK, *Danışman*
 L. FORSTER-KIRKHAM, *Danışman*
 C. PAYNE, *Danışman*

(b) *Başvurucular adına*

T. OTTY QC, *Avukat*
 Bayan B. OLBOURNE, *Avukat*,
 Bayan P. TUNLEY, *Danışman*.

Mahkeme, Bay Otty ve Bay Eadie'nin konuşmalarını ve yargıçların sorularına verdikleri yanıtları dinlemiştir.

DAVANIN ESASI

I. DAVA KONUSU OLAYLAR

A. Başvurucular

1. *Annette Carson*

10. Bayan Carson 1931 doğumludur. Bayan Carson, 1989 yılında Güney Afrika'ya göç etmeden önce, çalışma hayatının çoğunu Birleşik Krallık'ta geçirmiş ve bu süre boyunca Ulusal Sigorta katkı primlerini tam olarak ödemiştir. Ayrıca 1989 yılından 1999 yılına kadar, isteğe bağlı Ulusal Sosyal Güvenlik primi ödemesi yapmıştır (bk. aşağıda parag. 37).

11. Bayan Carson, 2000 yılında devletin ödediği haftalık 67.50 Pound tutarındaki taban emekli maaşına hak kazanmıştır. Maaşı, 2000 yılından bu yana aynı miktarda sabit kalmıştır. Maaşı enflasyon oranında arttırılmış olsaydı, şu anda haftalığı 95.23 Pound tutarında olacaktı (bk. aşağıda parag. 41-42).

12. Bayan Carson, maaşının artırılma talebinin reddilmesine karşı iç hukukta dava açmıştır (bk. aşağıda parag.25-36).

2. *Bernard Jackson*

13. Bay Jackson, 1922 doğumludur. Bu başvuru 50 yılını Birleşik Krallık'ta çalışarak geçirmiş ve bu süre boyunca Ulusal Sigorta primlerini tam olarak ödemiştir. 1986 yılında emekli olunca Kanada'ya göç etmiş ve 1987 yılında devletten emeklilik maaşı almaya hak kazanmıştır. Taban maaşı o dönemde haftalık 39.50 Pound tutarındadır ve bu miktar 1987 yılından bu yana sabit olarak kalmıştır. 1987 yılından bu yana maaşına zam yapılmış olsaydı, şimdiki haftalığı 95.25 Pound olacaktı.

3. *Venice Stewart*

14. Bayan Stewart 1931 doğumludur. 1964 yılında Kanada'ya göç etmeden önce, 15 yılını Birleşik Krallık'ta çalışarak geçirmiş ve bu süre boyunca Ulusal Sigorta primlerini tam olarak ödemiştir. 1991 yılında devletten indirimli maaş almaya hak kazanmıştır. Maaşı o dönemde haftalık 15.48 Pound tutarındadır ve bu miktar 1991 yılından bu yana sabit olarak kalmıştır.

4. *Ethel Kendall*

15. Bayan Kendall 1913 doğumludur. 1976 yılında emekli olmadan önce, 45 yılını Birleşik Krallık'ta çalışarak geçirmiş ve bu süre boyunca Ulusal Sigorta primlerini tam olarak ödemiştir. 1973 yılında devletten emeklilik maaşı almaya hak kazanmış ve maaşının haftalık 38.70 Pound'a yükseltildiği 1986 yılında Kanada'ya göç etmiştir. Şu anda emekli maaşları haftalık 92.25 Pound olduğu halde, kendisinin maaşı 1986 yılı için geçerli olan miktarda sabit kalmıştır (bk. aşağıda parag. 39).

5. *Kenneth Dean*

16. Bay Dean 1923 doğumludur. 1991 yılında emekli olmadan önce, 51 yılını Birleşik Krallık'ta çalışarak geçirmiş ve bu süre boyunca Ulusal Sigorta primlerini tam olarak ödemiştir. 1988 yılında devletten emeklilik maaşı almaya hak kazanmış ve maaşının haftalık 57.60 Pound tutarında olduğu 1994 yılında Kanada'ya göç etmiştir. Emekli maaşı 1994 yılından bu yana sabit kalmıştır. Maaşı zam almış olsaydı, şu anda haftalık 95.25 Pound civarında olacaktı.

6. *Robert Buchanan*

17. Bay Buchanan 1924 doğumludur. 1985 yılında Kanada'ya göç etmeden önce, 47 yılını Birleşik Krallık'ta çalışarak geçirmiş ve bu süre boyunca Ulusal Sigorta primlerini tam olarak ödemiştir. 1989 yılında devletten emekli maaşı almaya hak kazanmıştır. Devletin verdiği taban maaşı o dönemde haftalık 41.15 Pound tutarındadır ve 1989'dan bu yana bu miktarda sabit kalmıştır. Maaşı zam almış olsaydı, şu anda haftalık 95.25 Pound civarında olacaktı.

7. *Terence Doyle*

18. Bay Doyle 1937 doğumludur. 1995 yılında emekli olmadan ve 1998 yılında Kanada'ya göç etmeden önce, 42 yılını Birleşik Krallık'ta çalışarak geçirmiş ve bu süre boyunca Ulusal Sigorta primlerini tam olarak ödemiştir. 2002 yılında devletten emeklilik maaşı almaya hak kazanmıştır. O dönemde taban maaşı haftalık 75.50 Pound tutarındadır ve o zamandan bu yana bu miktarda sabit kalmıştır. Maaşı zam almış olsaydı, şu anda haftalık 95.25 Pound civarında olacaktı.

8. *John Gould*

19. Bay Gould 1933 doğumludur. 1994 yılında emekli olup Kanada'ya göç etmeden önce, 44 yılını Birleşik Krallık'ta çalışarak geçirmiş ve bu süre boyunca Ulusal Sigorta primlerini tam olarak ödemiştir. 1998 yılında devletten emekli maaşı almaya hak kazanmıştır. O dönemde taban maaşı haftalık 64.70 Pound tutarındadır ve o zamandan bu yana bu miktarda sabit olarak kalmıştır. Maaşı zam almış olsaydı, şu anda haftalık 95.25 Pound civarında olacaktı.

9. *Geoff Dancer*

20. Bay Dancer 1921 doğumludur. 1981 yılında Kanada'ya göç etmeden önce, 44 yılını Birleşik Krallık'ta çalışarak geçirmiş ve bu süre boyunca Ulusal Sigorta primlerini tam olarak ödemiştir. 1986 yılında devletten emekli maaşı almaya hak kazanmıştır. O dönemde taban maaşı haftalık 38.30 Pound tutarındadır ve o zamandan bu yana bu miktarda sabit kalmıştır. Maaşı zam almış olsaydı, şu anda haftalık 95.25 Pound civarında olacaktı.

10. *Penelope Hill*

21. Bayan Hill 1940 yılında Avustralya'da doğmuştur; Avustralya vatandaşı olduğu anlaşılmaktadır. 1982 yılında Avustralya'ya dönmeden önce, 1963 ile 1982 yılları arasında

da Birleşik Krallık'ta yaşamış ve çalışmış, ve Ulusal Sosyal Güvenlik'e sigorta primlerini tam olarak ödemiştir. 1992-1999 mali yılları arasında ek Ulusal Sigorta primi ödemeleri yapmış ve 2000 yılında Britanya devletinden emeklilik maaşı almaya hak kazanmıştır. O tarihte taban maaşı haftalık 38.05 Pound tutarındadır. Ağustos 2001 ve Aralık 2005 tarihleri arasında zamanının yarısından fazlasını Londra'da geçirmiştir. Bu süre boyunca, maaşı 58.78 Pound'a yükseltilmiştir, ki bu miktar devletin ödediği taban emeklilik maaşına yapılan zammı içermektedir. Avustralya'ya döndüğünde maaşı daha önceki düzeye indirilmiştir, ki bu da devletin ödediği taban maaş olan 38.05 Pound düzeyindedir. Bundan sonra maaşı bu düzeyde kalmıştır.

11. *Bernard Shrubshole*

22. Bay Shrubshole 1933 doğumludur. Sigorta primi ödemeleri, kendisinin 1998 yılında devletten tam taban emeklilik maaşı almaya hak kazanmasını sağlamıştır. Maaşının 67.40 Pound'a yükseltildiği 2000 yılında Avustralya'ya göç etmiştir. Birleşik Krallık'a geri döndüğü yedi hafta dışında (bu dönemde yıllık artışlar gözetilerek maaşı arttırılmıştır), devletten aldığı maaş 2000 yılından bu yana bu düzeyde sabit kalmıştır. Devletten aldığı emekli maaşı yapılan zamlardan yararlanabilseydi, şu anda haftalık 95.25 Pound civarında olacaktı.

12. *Lothar Markiewicz*

23. Bay Markiewicz 1924 doğumludur. 51 yılını Birleşik Krallık'ta çalışarak geçirmiş, Ulusal Sigorta primlerini tam olarak ödemiş ve 1989 yılında devletten emekli maaşı almaya hak kazanmıştır. 1993 yılında Avustralya'ya göç etmiştir. O tarihte taban maaşı haftalık 56.10 Pound tutarındadır ve bu düzeyde sabit olarak kalmıştır. Devletten aldığı emekli maaşı yapılan zamlardan yararlanabilseydi, şu anda haftalık 95.25 Pound civarında olacaktı.

13. *Rosemary Godfrey*

24. Bayan Godfrey 1934 doğumludur. 1965 yılında Avustralya'ya göç etmeden önce, 1954 ve 1965 yılları arasında 10 yılını Birleşik Krallık'ta çalışarak geçirmiş ve bu süre boyunca Ulusal Sigorta primlerini tam olarak ödemiştir. 1994 yılında devletten emekli maaşı almaya hak kazanmıştır. Taban maaşı o tarihte haftalık 14.40 Pound tutarındadır ve bu düzeyde sabit kalmıştır.

B. Bayan Carson'un iç hukukta açtığı dava

25. 2002 yılında Bayan Carson, 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesine tek başına veya 14. maddeyle bağlantılı olarak dayanarak, emekli maaşına zam yapılmamasına karşı yargısal denetim yoluyla dava açmıştır.

1. *Asliye Mahkemesi (The Hight Court)*

26. İlk derece mahkemesi yargıç Stanley Burnton, 22 Mayıs 2002 tarihli bir kararda (R (Carson) – Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı) [2002] EWHC 978 (Admin)), Bayan Carson'un davasını reddetmiştir.

27. Yargıç, Mahkeme'nin içtihatlarından çıkardığı ilkeleri uygulayarak, 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesindeki maddi hakkın, bu hakkı yaratan ulusal mevzuatta tanınmış olması gerektiğini belirtmiştir. İç hukuktaki düzenleme uyarınca Bayan Carson'un hiçbir zaman emekli maaşında arttırima hak kazanmadığı, bu nedenle de tek başına 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edilemeyeceğini tespit etmiştir.

28. Bununla birlikte konu 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin kapsamına girdiğinden, yargıç 14. maddeye aykırı olarak Bayan Carson'un ayrımcılığa uğrayıp uğramadığı konusunda bir karar vermiştir. Hükümet ilk olarak, ikamet edilen ülkenin 14. madde uyarınca bir ayrımcılık temeli olmadığını ileri sürmüştü, fakat daha sonra bu itiraz geri çekilmiştir. Bununla beraber yargıç, başvurucunun arttırım imkanını tanıyan ülkelerdeki emeklilerle kıyaslanabilir bir durumda olmadığı gerekçesiyle, Bayan Carson'un talebini reddetmiştir. Yargıca göre her ülkede ekonomik koşullar ve sosyal güvenlik hükümleri ile vergiler farklı olduğundan, emeklilerin sterlin olarak aldıkları miktarı kıyaslamayı imkansız kılmaktadır. Üstelik başvurucu, Birleşik Krallık'taki veya arttırım miktarının ödenmesinin karşılıklı anlaşmaya tabi olduğu bir ülkedeki bir emekliyle benzer bir durumda olduğunu ileri sürebilirse de, muameledeki farklılık meşru bir amaç taşıyabilir.

2. Üst Mahkeme (The Appeal Court)

29. Bayan Carson, Üst Mahkemeye başvurmuş ve bu mahkeme de 17 Haziran 2003 tarihinde üst başvuruyu reddetmiştir (R (Carson ve Reynolds) – Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı [2003] EWCA Civ 797). Üst Mahkeme (Simon Brown, Laws ve Rix LJ) Asliye Mahkemesinin gösterdiği gerekçelere benzer gerekçelerle, Bayan Carson'un emekli maaşına zam yapılmamasının 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin tek başına ihlal edilmesine yol açmadığını, çünkü bu maddenin mülkiyeti kazanma hakkı tanımadığı tespitinde bulunmuştur.

30. Üst Mahkeme, 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesiyle bağlantılı olarak 14. madde bakımından yapılan şikayet için ise, ikametgah yerinin bu madde bakımından bir "statü" oluşturduğunun Bakanlık tarafından kabul edildiğini kaydetmiştir. Bununla beraber, başvurucunun kendisiyle kıyaslanabilir durumda olduğunu savunduğu kişilerden önemli ölçüde farklı bir konumda olduğunu tespit etmiştir. Bu doğrultuda, "birincil mevzuatın hükümleri, Birleşik Krallık'taki fiyat enflasyonunun emekli maaşları üzerindeki etkisine göre ayarlanmıştır." Üst Mahkeme (Laws LJ) şöyle devam etmiştir:

"Yurt dışında yaşayan Birleşik Krallık emeklilerinin kendi evleri gibi benimsemiş olabilecekleri ülkelerdeki fiyat enflasyonunun (ya da hatta başka ekonomik faktörlerin), bu emeklilerin emekli maaşlarının değeri üzerinde kıyaslanabilir bir etkisinin olması ihtimali bulunmamaktadır. Bu ülkelerdeki durum daha iyi de olabilir daha kötü de. Elbette değişken değişim oranlarının etkisi de olacaktır. Affınıza sığınarak sığ bir metafor kullanırsam, artıları da eksileri de olacaktır. Her ne kadar Bayan Carson'un durumundakilere yıllık zam yapılması lehinde temellenendirilmiş savlar bulunmadığını savunmuyorsam da, bu durumdaki bütün emeklilere uygulanmasının rastgele etkilerinin olması bana kaçınılmaz görünmektedir. Hükümet'in bu tür etkiler doğuracak bir tedbir almayı reddetmesinin (nihayetinde burada hükümetin eleştirildiği nokta budur), salt bu etkilerin Birleşik Krallık'ta ikamet eden emeklilere uygulanan zammın açık ve kesin etkileriyle kıyaslanması

nedeniyle, bir gerekçeye muhtaç durumda olduğu söylenemez.”

31. Üst Mahkeme ayrıca, alternatif olarak gerekçe sorununu ele almış ve zammın ödenmesine ilişkin taleplerin reddinin “doğru” gerekçesinin, Bayan Carson ve onun durumundakilerin “maaşlarda artış yapmanın ardındaki özel sebeplerin hiçbir suretle geçerli olmayacağı Birleşik Krallık’ın dışındaki toplumlarda, daha doğru bir ifadeyle ekonomilerde, yaşamayı seçmiş” olmalarıdır. Böylece Üst Mahkeme, zam uygulamasını Bayan Carson’un durumundakileri de kapsayacak şekilde genişletmenin “ürkütücü maliyeti” olarak kabul ettikleri hususa gönderme yapmaksızın, kararın nesnel olarak temellendirildiği sonucuna varmıştır. Üstelik, maliyete ilişkin imalar “bu dava bağlamında Bakanlığın görüşünü destekleyen meşru bir faktördür;” zira Bayan Carson’un iddialarını kabul etmek, kamu fonlarının dağılımına ilişkin siyasi kararlara yargısal bir müdahale teşkil edecektir. 1998 tarihli İnsan Hakları Kanunu, bu Mahkeme’nin içtihatları ya da seçimle oluşturulmuş Hükümet’in makro-ekonomik politikalarını sınırlandırmayı ve çerçevlendirmeyi haklı kılan yeterince zorlayıcı bir “yasal bir mecburiyet” de böyle bir müdahaleyi zorunlu kılmamaktadır.

3. Temyiz Mahkemesi (*The House of Lords*)

32. Bayan Carson, 14. maddeyle bağlantılı olarak 1 No’lu Protokol’ün 1. maddesine dayanarak, bu karara karşı Temyiz Mahkemesine başvurmuştur. Başvurusu 26 Mayıs 2005 tarihinde bire karşı dört çoğunlukla reddedilmiştir (R (Carson and Reynolds) – Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı [2005] UKHL 37).

33. Çoğunluk (Birkenhead Lordu Nicholls, Hoffmann, Earlsferry Lordu Rodger ve Gestinghope Lordu Walker) emeklilik maaşının 1 No’lu Protokol’ün 1. maddesinin kapsamında olduğunu ve bu nedenle 14. maddenin bu olay bakımından uygulanabilir olduğunu kabul etmiştir. Çoğunluk ayrıca, ikametgah yerinin kişisel bir özellik olduğunu ve 14. maddedeki anlamıyla “başka bir statü” teşkil ettiğini ve dolayısıyla da yasaklanmış bir ayrımcılık sebebi oluşturduğunu varsaymıştır. Bununla birlikte, bir kimse yaşayabileceği yeri tercih edebildiğinden, ikametgah yerine dayanarak yapılan farklı bir muamelelerin gerekçelendirilebilmesi için, ırk ya da cinsiyet gibi kişinin kendisinden ayrılmaz olan kişisel özelliklerine dayanarak yapılacak farklı muameleye kıyasla, daha hafif gerekçeler yeterli olacaktır.

34. Çoğunluk, bazı davalarda mevcut soruları ayrı ayrı ele almanın zoraki olduğu kanısına varmıştır. Bunlardan ilki, ayrımcılığa ilişkin bir şikayette bulunan bir bireyin daha olumlu muamele edilen bir kimseyle benzer bir durumda olup olmadığı, ikincisi ise farklı muamelelerin nesnel ve makul bir şekilde gerekçelendirilip gerekçelendirilmediğidir. Mevcut davada başvuru, Birleşik Krallık’ta veya Birleşik Krallık’la karşılıklı anlaşması olan bir ülkenin mukimi bir emekliyle benzer bir durumda değildir. Devletin ödediği emeklilik maaşı, Birleşik Krallık’ta yaşayanlara asgari bir yaşam standardı sağlayabilmek için düzenlenmiş olan, vergilendirme ve sosyal güvenlik yardımlarının birbirine bağlı olduğu sistemin bir unsurudur. Sistem kısmen çalışanların ve onların işverenlerinin Ulusal Sosyal Güvenlik Katkı Fonu’na ödedikleri primler ve kısmen de genel vergilerle finanse edilmektedir. Emekli maaşı, kişilerin mali durumlarına ilişkin resmi bir araştırma sonucunda verilen bir yardım değildir; fakat başka kaynaklardan yüksek gelirleri olan emekliler, maaşlarının bir kısmını gelir vergilerinin içinde devlete geri

ödemektedirler. Düşük gelirliler, gelir desteği gibi başka yardımlar da alabilirler. Endeksleme yöntemi, Birleşik Krallık'taki asgari yaşam maliyeti ve enflasyon oranları gibi ekonomik koşullar karşısında emekli maaşlarının değerini korumayı amaçlamaktadır. Başka ülkelerde tümüyle farklı ekonomik koşullar geçerlidir: Örneğin, Bayan Carson'un yaşadığı Güney Afrika'da, hemen hemen hiçbir sosyal güvenlik sağlanmasa da, asgari yaşam maliyeti çok daha düşüktür ve rand (Güney Afrika Para Birimi) sterlinle kıyaslandığında son yıllarda düşmüştür.

35. Çoğunluğa katılanlardan biri olan Yargıç Hoffmann şu argümanları sunmaktadır:

"18. Bayan Carson'a, yurt dışında yaşadığı gerekçesiyle sosyal güvenlik yardımı verilmemesinin, ırk ya da cinsiyete dayalı ayrımcılıkla eş tutulması mümkün değildir. Bu durum, Bayan Carson'a bir birey olarak saygı gösterilmesinin reddedildiği anlamına gelmez. Kendisi Güney Afrika'ya taşınmak zorunda değildi. Bunu tamamen kendi isteğiyle yapmıştır ve şüphesiz bunun için iyi nedenleri de vardır. Fakat Güney Afrika'ya taşınmakla, kendisini Birleşik Krallık sosyal güvenlik sisteminin birincil kapsamı ve amacı dışına çıkartmıştır. Sosyal güvenlik yardımları, bu ülkenin insanlarına asgari yaşam standartları sağlamak için var olan karmaşık ve iç içe geçmiş bir sosyal yardım sisteminin bir parçasıdır. Toplumsal dayanışma veya *fraternité* (kardeşlik) olarak adlandırılan şeyin bir ifadesidir; bütün toplumların ihtiyaç duyan üyelerine yardım etme ödevi. Fakat bu ödevin genellikle ulusal nitelikte olduğu kabul edilir. Yabancı ülkelerde yaşayanlara teşmil etmez. Bu, 1952 tarihli ILO Sosyal Güvenlik (Asgari Standartlar) Sözleşmesi (69. madde) (*ILO Social Security (Minimum Standards) Convention*) ve 1961 tarihli Avrupa Sosyal Güvenlik Kanunu (*the European Code of Social Security*) gibi anlaşmalarda kabul edilmiştir.

19. Bayan Carson'u temsil eden Bay Blake QB, bu savın gücünü kabul etmiştir. Bay Blake, cevap olarak, Birleşik Krallık'ın sosyal güvenliğin yalnızca Birleşik Krallık mukimlerini kapsadığına ilişkin ilkeyi katı biçimde uygulamış olsaydı ve yurtdışında yaşamak üzere Birleşik Krallık'tan ayrılan herhangi bir kimseye emekli maaşı ödemeseydi, Bayan Carson'un, şikayette bulunamayacağını kabul etmiştir. Ve Bayan Carson'un iş arama ödeneği ve gelir desteği gibi diğer sosyal güvenlik yardımlarından yararlanmaya hakkının olmamasına ilişkin hiçbir şikayette bulunmamıştır. Fakat Bayan Carson'un Ulusal Sigorta Katkı Fonu'na ödediği primlerden dolayı bir emeklilik maaşına hak kazanıp da daha sonra kendisine aynı primleri ödemiş Birleşik Krallık mukimleriyle aynı miktardaki maaşın ödemesi gerektiğinin kabulünün irrasyonel bir durum olduğunu belirtmiştir.

20. Bayan Carson'un, eşit muamele talebinin dayanağı olarak kullandığı tek husus (fakat yalnızca emekli maaşına ilişkin olarak), kendisinin aynı ulusal sigorta prim miktarını ödemiş olmasıdır. Bu, Bayan Carson'un davasının özeti. Bununla birlikte bana göre, bu tek unsura odaklanmak, yapılması gereken mukayesinin fazlasıyla basitleştirilmesi anlamına gelir. Avrupa Mahkemesi'nin *Van der Musselle – Belçika* (1983) 6 EHRR 163, 180, parag. 46 davasındaki görüşü alıntılanacak olursa, Birleşik Krallık'taki sosyal güvenlik sistemi yararlanıcılarının durumunun 'ayırt edici özelliği tek bir özel unsur olarak ayrıştırılması zorlama olacak olan bir haklar ve yükümlülükler yapısıdır.'

21. Aslında Bayan Carson'un savı, prim ödemeleri Birleşik Krallık mukimlerine ödenen emekli maaşının zorunlu bir koşulu olduğu için, bu koşulun karşılanmasının maaşa hak kazanmak için yeterli olması gerektiğidir. Kişinin Birleşik Krallık'ta yaşayıp yaşamadığı ve vergilendirme ve sosyal güvenlik için yapılmış düzenlemelerin geri kalanına dahil olup olmadığı gibi başka hiçbir husus dikkate alınmamalıdır. Fakat bana göre, bu apaçık bir yanılgıdır. Özel bir emeklilik maaşı sistemine yapılan prim ödemelerinden farklı olarak, Ulusal Sigorta primlerinin emekli maaşlarıyla özel bir bağı yoktur. Aslına bakılacak olursa aralarındaki bu bağ ziyadesiyle zayıf bir bağıdır. Ulusal sigorta primleri, bütün sosyal sigorta yardımlarını ve Ulusal Sağlık Hizmetleri'ni karşılayan gelirin kaynağının bir kısmını oluşturmaktadır (geri kalanı olağan vergilerden gelmektedir). Eğer prim ödenmesi, katkıya bağlı bir yardıma hak kazanmak için gereken koşulları karşılamak için yeterli ise, Bayan Carson'un annelik yardımı ve iş arama ödeneği gibi katkıya bağlı bütün yararlar hak kazanması gerekir. Fakat kendisi bütün bu yardımlara hak kazandığını ileri sürmemektedir.

22. Sistemin iç içe geçmiş doğası, tek bir unsuru özel bir muamele için ayırmayı imkansız kılmaktadır. Devletin emekli maaşı vermesinin temel nedeni, emekli olabilecek yaştaki insanların çoğunun paraya ihtiyacının olacağı kabulüdür. Maaşın ödenmesi için, kişinin mali durumuna ilişkin resmi bir araştırma yapılmamaktadır; fakat bu sadece bu tür bir araştırmanın pahalıya mal olmasından ve bu yardıma ihtiyacı olan insanları bile yardımı almaktan caydırması olasılığından dolaydır. Bu nedenle devlet, başka kaynaklardan yeterli gelirlerinin olup olmadığına bakmaksızın herkese emekli maaşı ödemektedir. Öte yandan, bu maaşlar vergiye tabidir. Dolayısıyla devlet, emekli maaşının bir kısmını vergi ödemeye yetecek kadar geliri olan insanlardan geri almaktadır ve bu suretle de emekli maaşlarının net maliyetini düşürmektedir. Diğer yandan, tümüyle muhtaç durumda olan insanlar ise, katkıya bağlı olmayan bir yardım olan gelir desteğine hak kazanırlar. Dolayısıyla bu kimselere bir emekli maaşı bağlanmasının net maliyeti, emekli maaşının, gelir desteği taleplerini dengeleyeceğini göz önünde bulundurmaktadır.

23. Bu birbiriyle iç içe geçmiş hususların hiçbiri, Bayan Carson gibi mukim olmayanlar bakımından geçerli değildir. Bayan Carson, Birleşik Krallık'a bir gelir vergisi ödememektedir; bu nedenle de ek bir gelirin olması halinde dahi, devletin kendisinden geri alabileceği hiçbir şey yoktur (Elbette durumun böyle olduğunu ileri sürmüyorum; kendisinin başka bir gelire sahip olup olmadığına dair hiçbir fikrim yok, fakat yurt dışında yaşayanlardan başka gelirleri olanlar da vardır). Aynı şekilde, eğer Bayan Carson muhtaç durumda olsaydı, gelir desteğinde bir tasarrufu olmayacaktı. Aksine, emekli maaşı, yeni ülkesinde hak sahibi olduğu sosyal güvenlik yardımlarını (eğer varsa) düşürecektir.

Devletin ödediği emekli maaşı ve özel emeklilik

24. Sanırım, 'sigorta' ve 'prim' kelimeleri, özel bir emeklilik sigortası sistemiyle benzerlik göstermektedir. Fakat prim yatıran vatandaşların bakış açısından ulusal sigorta primleri, birleştirilen fonlardan oluşan ortak yığının içinde kaybolan genel

vergilerden biraz daha farklıdır. Aradaki fark yalnızca kamu muhasebesi için anlam taşımaktadır. Ve her ne kadar emekli maaşları halihazırda primlerle ilişkiliyse de, neden böyle olması gerektiğine dair özel bir sebep yoktur. Aslında (temel olarak mevcut sistem, para kazanmak yerine ailesine bakarak ücretsiz olarak çalışan kadınları dezavantajlı duruma soktuğu için) bu durumun değiştirilmesine ilişkin öneriler yapılmaktadır. Katkıya bağlı emekli maaşları, bu ülkenin emeklilik yaşına gelmiş bütün mukimlerine ödenebilecek katkıya bağlı olmayan 'vatandaşlara yönelik bir emekli maaşı' ile değiştirilebilir. Fakat bunun, bütün diğer katkıya bağlı olmayan yardımlar gibi, vatandaşlara yönelik emekli maaşlarının finanse edilmesi için ulusal sigorta primlerinin toplanmasında bir değişiklik yapılması anlamına gelmesi için bir sebep bulunmamaktadır. Bayan Carson'un iddiasına göre ise, katkıya bağlı olmayan bir emeklilik maaşına geçiş çok büyük bir fark yaratacaktır. Emeklilik maaşı katkıya bağlı olmayınca, kendisinin eşit muamele görmeye hak 'kazandığı' iddiasının temeli yok olacaktır. Fakat burada çalıştığı dönemde tamamen aynı ulusal sigorta primlerini ödeyecektir ve primlerinin emeklilik maaşı alma hakkıyla olan nedensellik ilişkisi bugün olduğu kadar çok (veya az) olacaktır.

Meclis'in tercihi

25. Bu nedenlerle, Birleşik Krallık'ta mukim olmayanların durumu bana, maddi olarak ve ilişki açısından, Birleşik Krallık mukimlerinininkinden farklı görünmektedir. Asil ve bilgili dostum Yargıç Carswell'e bütün saygımla, bu sebeplerin karmaşık ve anlaşılması güç olduklarını düşünmüyorum. Bu sebepler pratik ve adildir. Üstelik bu, farklılıkların farklı muameleyi haklı kılıp kılmadığına karar vermenin meclisin yetkisinde olduğu bir davadır. Birleşik Krallık'ın, yurt içindeki emeklilere tam olarak aynı şekilde muamele etmedikçe, yurt dışında yaşayan emeklilere cömert davranmasının yasak olduğu söylenemez. Bayan Carson'un durumunun bir Birleşik Krallık mukimininkinden görece farklı olduğu ve bu nedenle eşit muamele talebinde bulunamayacağı kabul edildiğinde, kendisinin emekli maaşı olarak alacağı miktar (eğer alabilecekse) Meclis'in karar vereceği bir meseledir. Eşit muamele talep edememesinin nedenlerini geçersiz kılmaksızın, Bayan Carson'un geçmişte ödediği primlerin kendisine hakkaniyet temelinde bir miktar emekli maaşı verilmesini isteme hakkı verdiğini kabul etmek mümkün olmalıdır. Ve yurt dışında yaşayan emeklilerden hangilerine emekli maaşı ödeneceğine karar verirken, kamuya ait fonlar üzerindeki yarışan talepleri göz önünde bulundurmamak Meclis'in yetkisinde olmalıdır. Yurt dışında yaşayan emeklilere yıllık maaş zamlarının ödenmemesinin nedeninin tasarruf etmek olduğunu söylemek doğru olacaktır, fakat bu ancak sudan bir sebeptir: bir şey üzerinde daha fazla harcanmamasına ilişkin her karar, birikim yapma, vergileri düşürmek veya o parayı başka bir şey için harcamaya amacı taşır.

26. İçişleri Bakanı'nın yurt dışında yaşayan emeklilere aynı artış oranlarını uygulamayı uygunsuz kılan çeşitli ülkelerdeki enflasyon oranlarındaki farklılıklar gibi meseleleri önemseyişinin ileri sürülmesinin talihsizlik olduğunu düşünüyorum. İçişleri Bakanı'nın bu tür ince hesaplarla ödenen miktarı meşrulaştırmaya çalışması gereksizdir. Bu, dikkatleri temel savdan uzaklaştırmaktadır. Bay Blake'in kabul

ettiği gibi, Birleşik Krallık'ın dışında yaşayan insanların farklı oldukları ve kendilerine hiç emekli maaşı verilemeyebileceği bir kez kabul edilince, Meclis bu kişilerle neden başka bir miktarın değil de ödenen miktarın verildiğine ilişkin nedenleri mahkemelere açıklamak zorunda değildir. Cömertliğin mantıksal bir açıklamasının olması gerekmez. İçişleri Bakanı'nın, Meclis'in mevcut ödeme sisteminin eldeki kaynakların adil bir dağılımına dayandığı kanaatinde olduğunu söylemesi yeterlidir.

27. Bana anlaşma ülkelerinin mukimleriyle yapılan mukayese de benzer nedenlerle sorunlu görünmektedir. Bay Blake, bu konuda anlaşma ülkeleriyle yapılan düzenlemede hiçbir mantıksal çerçevenin bulunmadığına dikkat çekebilmiştir. Bu düzenlemeler, Birleşik Krallık'ın muhtelif zamanlarda kendisi için yersiz bir ekonomik dezavantaj yaratmaksızın müzakerelerle elde ettiklerini yansıtmaktadırlar. Uygun bir karşılıklı sosyal güvenlik düzenlemesi yapmaya istekli bir ülkede yaşayan bir Birleşik Krallık emeklisinin durumu, böyle bir düzenleme yapmak istemeyen bir ülkede yaşayanından önemli ölçüde farklıdır. Anlaşma, menfaatine olduğu kanaatine varması veya en azından aşırı küfretli olmaması kaydıyla, hükümete yabancı ülkelerdeki Birleşik Krallık vatandaşlarının alabilecekleri sosyal güvenlik yardımlarını geliştirme olanağı verir. Dünyanın herhangi bir yerinde yaşayanların hepsine aynı yardımları ödemediği müddetçe, hükümetin herhangi bir ülkeyle (mesela Avrupa Ekonomik Bölgesi ülkeleriyle yaptığı gibi) bu tür karşılıklı düzenlemeler yapmasını engellemek garip olacaktır."

36. Çoğunluk görüşünden ayrılan Yargıç Carswell, Bayan Carson'un durumunun, Birleşik Krallık'ta ya da maaşlardaki artışların uygulandığı başka ülkelerde yaşayan diğer prim ödemiş emeklilerle kıyaslanmasının uygun olduğu tespitinde bulunmuştur. Yargıç Carswell şöyle devam etmiştir:

"Kişilerin gelirlerini nasıl harcadıkları ve bunu nerede harcadıkları kendi tercihlerine ilişkin konulardır. Bazıları yaşam maliyetinin düşük olduğu ya da para değişim değerinin lehe olduğu bir ülkede yaşamayı tercih edebilirler. Ki, önceki nesiller için hiç de sıradışı olmayan bu yol, dezavantajlar taşıyabilir de taşıyabilir de, fakat bu onların kişisel tercihlerine ilişkin bir meseledir. Kıyas için ortak unsur, bütün emeklilerin, hangi ülkede ikamet ederlerse etsinler, emekli maaşlarına hak kazanmak için gereken prim ödeme şartını usulüne uygun bir şekilde yerine getirmiş olmalarıdır. Bu kişilerden bazılarının diğerleriyle aynı miktarda maaş almamaları halinde, benim fikrime göre, bu 14. madde bakımından bir ayrımcılık oluşturacaktır ..."

Dolayısıyla Yargıç Carswell, üst başvurunun gerekçelendirme sorununa dönüştüğü kanısına varmıştır. Yargıç Carswell, mahkemelerin makro-ekonomik politikaya müdahale etmede ağır davranmaları gerektiğini kabul etmiştir. Ayrıca Hükümet'in farklı muameleyi gerekçelendirmek için yeterince ekonomik neden ya da devlet politikasına dayanması halinde, bu alanlardaki karar alma gücünü kabullenmeye hazır olması gerektiğini de kabul etmiştir. Bununla birlikte, mevcut davada farklı muamele gerekçelendirilmemiştir: Sosyal Güvenlik Dairesi'nin kendisinin de kabul ettiği üzere, bütün emekli maaşlarına zam uygulanmamasının nedeni tasarruf etmektir ve bunu gerçekleştirmek için başvurucuyu ve onun durumundaki diğer kişileri hedef almak adil değildir.

II. KONUYLA İLGİLİ İÇ HUKUK VE ULUSLARARASI HUKUK

A. İç hukuk ve uygulama

1. Ulusal Sigorta katkı primleri

37. Ulusal Sigorta katkı primleri, işverenler tarafından ve belirli bir limitin üzerinde gelire sahip serbest çalışanlar ve belirli bir limitin üzerinde kazanan işçileri için işverenleri tarafından ödenmektedir. Örneğin, Birleşik Krallık'ın dışında ikamet ettikleri için zorunlu olarak prim ödeme mükellefiyeti bulunmayan bireylerin de bazı sosyal güvenlik yardımlarına ilişkin haklarını korumak üzere isteğe bağlı olarak prim ödemeleri mümkündür. İşçiler ve işverenlerin ödedikleri miktar gelire göre belirlenir. Mevcut mali yılda (2009-2010) haftada 110 Pound ile 844 Pound arasında kazananlar, gelirlerinin %11'lik payını öderler ve buna ek olarak işveren de %12.8'lik bir pay öder. Serbest çalışanlar için taban miktar, şu anda haftalık 2.40 Pound tutarındadır ve isteğe bağlı olarak ödenen prim miktarı ise haftalık 12.05 Pound'tur.

38. Ulusal Sigorta katkı fonundan ödenen sosyal sigorta yardımları, katkıya bağlı iş arama ödeneği, iş göremezlik yardımı (artık çalışma ve destek ödeneğiyle değiştirilmiştir), doğum yardımı, dul kalan eşe verilen maaş, ölüm halinde verilen yardım, belli kategorilerdekilere verilen emekli maaşları, çocuk tazminatı ve bakım ücretini içermektedir. Bir yıl içinde ödenen bu yardımlar, Ulusal Sigorta fonuna aynı mali yıl içinde ödenen primlerden "paylaştırma/dağıtma ilkesine göre" finanse edilir. Gerektiğinde gelir vergisi ya da diğer vergi türlerinden alınan paradan da ek fon sağlanabilir; fakat 1998'den bu yana, buna gerek duyulmamıştır. Ulusal Sigorta primleri ayrıca kısmen Ulusal Sağlık Hizmetleri'nin masraflarının karşılanmasında da kullanılmaktadır.

2. Devletin ödediği emekli maaşı

39. 2009/2010 mali yılında devletin ödediği haftalık taban emekli maaşı 95.25 Pound'tur. Devletin ödediği emekli maaşına hak kazanmak için, devletin belirlediği emeklilik yaşına gelmiş olmak ve yeterli uzunlukta "sigorta yılı" boyunca ulusal sigorta sandığına prim yatırmış ya da prim kredisinden yararlanmış olmak (yahut da eş veya partnerin ulusal sigorta sandığına prim ödemiş ya da prim kredisinden yararlanmış olması) gerekmektedir. Devletten emekli maaşı alma yaşı şu anda erkekler için 65 ve kadınlar için 60'tır. 2010 yılından itibaren bu yaş kadınlar için tedrici olarak artırılarak 2010 yılı itibarıyla her iki cinsiyet için de bu yaşın 65 olması sağlanacaktır. Halihazırda erkekler, devletten tam bir emeklilik maaşı almaya hak kazanmaları için 65 yaşları itibarıyla sigortalı 44 yılı doldurmuş olmaları, 2010 yılından önce 60 yaşına varmış kadınlarınsa sigortalı 39 yılı doldurmuş olmaları gerekmektedir. Emekli Maaşlarına ilişkin 2007 tarihli Kanun, 6 Nisan 2010'da ya da daha sonrasında emeklilik yaşına gelmiş kişiler için gereken sigortalılık süresini 30 yıla düşürmüştür. Sigortalılık süresini doldurmamış bireylere devlet tarafından ödenen tam emekli maaşının belli bir yüzdesi ödenebilir. Asgari taban emeklilik maaşına (%25) hak kazanabilmek için normal olarak 10 ya da 11 sigorta yılı gerekmektedir.

40. Sigortada devletten emekli maaşı almalarına hak kazandırmaya yetecek kadar yılı doldurmamış olan Birleşik Krallık mukimi bireyler, resmi bir araştırma sonucunda ve-

rilen gelir desteği ve ev yardımı gibi katkıya bağlı olmayan sosyal yardımlar alma hakkına sahip olabilirler.

3.Emekli maaşlarında artış yapılması ve karşılıklı anlaşmalar

41. 1992 tarihli Sosyal Güvenlik İdaresine Dair Kanun'un 150. maddesi uyarınca, "Birleşik Krallık'ta alınan ücretlerin genel düzeyine göre" devletin ödediği emekli maaşlarının değerini korumak için, İçişleri Bakanı'nın her yıl maaşlarda artış yapılmasına yönelik talimat vermesi gerekmektedir.

42. Devletin ödediği taban emekli maaşı Birleşik Krallık'ın dışında ikamet eden bireylere ödenebilir, ancak mukim olmayanların emekli maaşlarındaki artıştan yararlanma hakları yoktur. Bunun yerine, Birleşik Krallık'a dönmedikleri sürece ya da dönünceye kadar, devletin ödediği emekli maaşını göç ettikleri yılda geçerli olan haftalık miktar üzerinden veya emeklilik yaşına gelmeden önce göç etmişlerse emeklilik yaşını kazandıkları yılda geçerli olan miktar üzerinden almaya devam ederler. Bu kişiler, Birleşik Krallık'a kısa bir süre için geri döndüklerinde, Birleşik Krallık'ta kaldıkları sürece emekli maaşlarını arttırmı uygulanmış miktar üzerinden alırlar; fakat ikametgah ülkesine geri döndüklerinde emekli maaşları daha önceki miktarda ödenir.

43. Birleşik Krallık'la, emekli maaşı almaya hak kazanmış bireylere emekli maaşlarının Birleşik Krallık'taki enflasyon oranı düzeyinde arttırılmasını sağlayan karşılıklı ikili sosyal güvenlik anlaşması yapmış olan bir ülkeye taşınan bireyler bu kuralın istisnasını oluşturur.

44. Devletler, taraf ülkeler arasında yer değiştiren çalışanlar ve onların ailelerine, karşılıklılık temeline dayanan daha geniş bir sosyal güvenlik koruması sağlamak için ikili anlaşmalar yaparlar. Her biri, iki sosyal güvenlik rejimi arasındaki karşılıklılığın kapsamı dikkate alınarak, taraf devletler arasında gerçekleştirilen müzakerelerle belirlenir. Bu durumlarda anlaşma, çalışmak için bir ülkeden diğerine taşınan kişilere uygulanacak olan sosyal güvenlik rejimini belirler. Genellikle uygulanacak olan rejim, çalışılan ülkedeki rejimdir. Başka bir ülkeyle karşılıklı sosyal güvenlik anlaşmasının yapılıp yapılmaması çeşitli faktörlere bağlıdır; bunlar arasında, bir ülkeden diğerine taşınan insan sayısı, diğer ülkenin sosyal güvenlik rejiminin kapsadığı yardımlar, karşılıklılığın ne ölçüde mümkün olduğu ve bir anlaşmanın sağlayacağı avantajların her bir devlet bakımından doğması muhtemel ek masraflara ne düzeyde ağır basacağı gibi hususlar bulunmaktadır. Bir anlaşmanın bulunduğu durumlarda, fon akışı, her bir ülkede verilen yardımların düzeyine ve her iki yöne giden insanların sayısına bağlı olarak değişebilmektedir.

45. Birleşik Krallık'ın yaptığı prim ödeme zorunluluğundan daha fazlasını kapsayan ikili anlaşmaların neredeyse tümü, emeklilik maaşını ve dul kalan eşe verilen maaşı/ölüm halinde verilen yardımları kapsamaktadır. Ayrıca bu anlaşmaların çoğu, hastalık, işgöremezlik ve doğum yardımlarını da kapsamaktadır. Anlaşmalardan bazıları, işsizlik ödeneği ve çocuk yardımını da kapsar. Anlaşmanın kapsadığı yardımlardan birinin prim ödemeye bağlı olduğu durumlarda, anlaşma genellikle her bir ülkede ödenen primlerin toplanmasına olanak tanır. Dolayısıyla her bir ülke, o ülkede ödenen prim miktarına dayanarak oran (pro-rata) hesabı yapar. Bir yardımdan yararlanabilmenin ikametgah süresine bağlı olduğu durumlarda, karşılıklılık anlaşmaları genelde imzacı ülkelerden birinde geçirilen ikamet süresini diğerinde geçirilmiş gibi kabul etmektedir. Diğer ül-

kede ikamet süresince ödenen primler dikkate alınarak yardımın ödendiği durumlar için, anlaşmada genellikle yardımı yapan ülkeye diğer ülkenin bunu geri ödemesine ilişkin bir hüküm bulunur. Bu nedenle Birleşik Krallık'ın taraf olduğu bütün karşılıklı anlaşmalar, Birleşik Krallık'tan göç etmiş kişilere emekli maaşlarında yapılan zammın ödenmesini içermez.

46. Birleşik Krallık'ın, bütün Avrupa Ekonomik Bölgesi (AEB) ülkeleri ve Barbados, Bermuda, Bosna-Hersek, Hırvatistan, Yugoslavya Federal Cumhuriyeti, İsrail, Jamaika, Japonya, Jersey ve Guernsey, Kore, Morityus, Yeni Zelanda, Filipinler, Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'yle emekli maaşlarında yapılan zamların ödenmesini öngören karşılıklı sosyal güvenlik anlaşmaları vardır. Birleşik Krallık'tan emekli maaşı almaya hak kazanmış olan AEB ülkelerinin ve yukarıda listelenen diğer ülkelerin mukimleri, emekli maaşlarını Birleşik Krallık mukimleriyle aynı artış oranı üzerinden belirlenmiş miktarda alırlar; artış Birleşik Krallık'taki enflasyon oranına göre belirlenir ve ikamet edilen ülkedeki enflasyon oranı göz önünde bulundurulmaz.

47. Yukarıda belirtilen bütün anlaşmalar, 1948 ve 1992 yılları arasında yapılmış olup, 1979 yılından itibaren yapılan anlaşmalar, Birleşik Krallık hükümeti tarafından önceden verilmiş taahhütlerin yerine getirilmesini konu almaktadır. Haziran 1996'dan bu yana Hükümet'in politikası, gelecekte yapılacak karşılıklı anlaşmaların normal olarak sosyal güvenlik prim ödemesi yükümlülüğüne ilişkin sorunların çözümüyle sınırlı olması yönündedir. Avustralya, Yeni Zelanda ve Kanada ile yapılan anlaşmalar, sırasıyla 1953'te, 1956'da ve 1959'da yürürlüğe girmişlerdir, fakat bu anlaşmalar emekli maaşlarında yapılan artışların ödenmesini gerektirmemektedir. Avustralya'yla yapılmış olan anlaşma, Birleşik Krallık'ın Avustralya'da yaşayan emeklilerine emekli maaşlarındaki artış miktarını ödemeyi reddetmesi nedeniyle, 1 Mart 2001 tarihi itibarıyla Avustralya tarafından sona erdirilmiştir.

48. 1995 yılında Emekli Maaşlarına ilişkin Kanun Teklifi'nin Meclis'te kabul edildiği sırada, her iki Meclisin de dikkate aldığı yurt dışında yaşayan bütün emeklilere artış miktarlarının ödenmesini öneren değişiklikler, ezici bir çoğunluk tarafından reddedilmiştir. Hükümet'e göre, artırımın bugün uygulanmadığı ülkelerde ikamet eden Birleşik Krallık emeklilerine geçmişe ait artış taleplerinin ödenmesi, yaklaşık 4 milyar Pound'a mal olacaktır, buna ayrıca yıllık 500 milyonluk bir açığı da eklemek gerekecektir (62.7 milyar Pound'un % 0.79'unun tamamı 2008/2009'da Birleşik Krallık tarafından emekli maaşlarına harcanmıştır).

B. Konuya ilişkin uluslararası hukuk

49. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 1952 tarihli Sosyal Güvenlik (Asgari Standartlar) Sözleşmesi'nin ("1952 tarihli UÇÖ Sözleşmesi") 69. maddesi, koruma kapsamındaki bir kimsenin, bu kimse ilgili devletin topraklarında bulunmadığı müddetçe, 1952 tarihli UÇÖ Sözleşmesi'ne uygun olarak hak sahibi olduğu (yaşlılık dolayı alınan yardım da dahil olmak üzere) bir yardımın, ulusal hukukça kısmen ya da tamamen askıya alınabilmesine olanak sağlamaktadır. Yukarıda belirtilen hüküm, 1964 tarihli Avrupa Sosyal Güvenlik Kanunu'nun 68. maddesi ve 1990 tarihli (Gözden Geçirilmiş) Avrupa Sosyal Güvenlik Kanunu'nun 74(1)(f) numaralı maddesinde tekrarlanmıştır.

50. 1952 tarihli UÇÖ Sözleşmesi'nin Sosyal Güvenlik Haklarının Korunması için Uluslararası bir Sistem oluşturulmasına ilişkin IV. Kısmı, Sözleşmeciler Devletler'in vatandaşlarının sosyal güvenlik hakları bakımından eşit muamele görmesini öngörmüştür. Bu eşit muamele, koruma kapsamındaki kişiler Sözleşmeciler Devlet toprakları içinde nereye giderlerse gitsinler, sosyal güvenliğe ilişkin mevzuattan doğan yardımların muhafaza edilmesinin, uygun ikili ya da çok taraflı anlaşmaların yapılmasıyla güvence altına alınabilmesini de kapsar. İkili anlaşmalar, sosyal güvenliğe ilişkin kanunların koordine edilmesinde en çok kullanılan yöntemdir ve hem şahsi hem de maddi kapsamı bakımından çok fazla çeşitlilik göstermektedir. Bazı ikili anlaşmalar, yalnızca sözleşmeciler tarafların vatandaşlarını kapsarken, diğer bazıları sözleşmeciler devletlerden en az birinin sosyal güvenlik sisteminde kapsanan kimselere de uygulanır. Bunlar bazen hem prim ödemeye bağlı hem de prim ödemeye bağlı olmayan yardımları kapsar; bazen de yalnızca prim ödemeye bağlı yardımlarla sınırlı tutulurlar.

51. Üye Devletler'deki sosyal güvenlik sistemlerinin koordine edilmesi amacıyla yeni bir çerçeve anlaşma yapmak, bilhassa da sosyal güvenlik yardımlarının bütün Avrupa Konseyi bölgesinde aktarılabilmesini sağlamak için oluşturulan bir Avrupa Konseyi inisiyatifi, çoğu ülkenin ikili anlaşmalar düzenini korumayı tercih ettiğinin anlaşılmasıyla birlikte, Nisan 2008'de tasfiye edilmiştir. (bk. CM (2008) 71, § 11, 17 Nisan 2008).

KARAR GEREKÇESİ

52. Başvurucuların hepsi, emekli maaşlarında artış yapılmamasının 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesini tek başına veya 14. maddeyle bağlantılı olarak ihlal ettiğinden şikayetçi olmuşlardır. Ayrıca başvuruculardan altısı, maaşlarında artış yapılmamasının, aileleriyle birlikte Birleşik Krallık dışında yaşama kararlarını ayrımcı bir biçimde etkilediği gerekçesiyle 14. maddeyle bağlantılı olarak Sözleşme'nin 8. maddesinin de ihlal edildiğinden şikayetçi olmuşlardır.

Sözleşme'nin 14. maddesi aşağıdaki gibidir:

"Bu Sözleşme'de beyan edilen hak ve özgürlüklerin kullanılması cins, ırk, renk, dil, din, siyasal veya başka bir inanç, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa mensup olma, mülkiyet, doğum veya başka bir statü gibi herhangi bir nedenle ayrımcılık yapılmaksızın güvence altına alınır."

1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi aşağıdaki gibidir:

"Her gerçek ve tüzel kişi, maliki olduğu şeyleri barışçıl bir biçimde kullanma hakkına sahiptir. Kamu yararı gerektirmedikçe ve uluslararası hukukun genel ilkeleri ile hukukun aradığı koşullara uyulmadıkça, hiç kimse mülkiyetinden yoksun bırakılamaz.

Ancak yukarıdaki hükümler hiç bir biçimde, mülkiyetin genel yarara uygun olarak kullanılmasını denetim altına almak, vergiler ile diğer harç veya cezaların ödenmesini sağlamak için devletin gerekli gördüğü yasaları yürürlüğe koyma yetkisini ortadan kaldırmaz."

Sözleşme'nin 8. maddesi aşağıdaki gibidir:

"1. Herkes özel ve aile yaşamına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir.

2. Bu hakların kullanılmasına ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, suçun veya düzensizliğin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması, başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla, hukuka uygun olarak yapılan ve demokratik bir toplumda gerekli bulunan müdahalelerin dışında, kamu makamları tarafından hiçbir müdahale yapılamaz"

I. KABULEDİLEBİLİRLİK KONULARI

A. Dairenin vardığı sonuçlar

53. Daire, 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin, ulusal hukuk tarafından tanınmadığı müddetçe, mülk edinme hakkı veya sosyal güvenlik yardımı veya herhangi bir tür ya da miktarda emekli maaşı alma hakkını güvence altına almadığı gerekçesiyle, bu madde hükmü bakımından yapılan şikayetin kabuledilebilir olmadığına karar vermiştir. Sözleşme'nin 14. maddesiyle bağlantılı olarak 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine ilişkin şikayetin kabuledilebilir olduğuna ve kabuledilebilirliği konusunda bir karar vermeksizin 8. maddeyle bağlantılı olarak 14. madde bakımından yapılan şikayetin incelenmesinin gerekli olmadığına karar vermiştir.

B. Tarafların görüşleri

54. Başvurucular, 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi bakımından yaptıkları şikayetin iki kısımdan oluştuğunu belirtmişlerdir. İlk olarak, maaşlarına zam yapılması hakkının ika metgah şartına bağlanmasının zam hakkından mahrumiyete neden olduğunu veya bu hak üzerinde müdahale oluşturduğunu iddia etmişlerdir. İkinci olarak, zam yapılmadığı için yıldan yıla emekli maaşlarının değerindeki düşüşün, maaşlarının temsil ettiği mülkiyeti aşındırdığından şikayet etmişlerdir. Daire'nin 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi uyarınca yapılan şikayeti kabuledilebilir bulmamasının hatalı olduğunu ileri sürmüşlerdir. Üstelik, Daire'nin yalnızca bu şikayetin ilk kısmını ele aldığını iddia etmişlerdir.

55. Başvurucular, aralarından yalnızca Bayan Carson'un iç hukuk yollarına başvurduğunu kabul etmişlerdir. Bununla beraber, Temyiz Mahkemesinin Bayan Carson'un aleyhinde karar vermesiyle, diğer başvurucuların bir iç hukuk yoluna başvurmayı denemelerinin bir amacının kalmadığını belirtmişlerdir. Her ne kadar Sözleşme'nin 8. maddesiyle bağlantılı 14. madde şikayetin iç hukukta ileri sürülmemiş olduğu doğruysa da, yine de başvurucuların Mahkeme önünde bu şikayeti sürdürebilmelerine izin verilmesi gerektiğini, zira Hükümet'in bu şikayete daha önce iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle itiraz etmemiş olduğunu ve başvurucuların yaşlı oldukları ve bir sonuç almak için daha fazla bekletilmemelerinin gerektiğini savunmuşlardır.

56. Hükümet ilk olarak, başvurunun Bayan Carson dışındaki başvuruculara ilişkin kısmının iç hukuk yolları tüketilmediği için reddedilmesi gerektiğini, zira bu başvurucu-

ların bir iç hukuk yoluna başvurmadıklarını belirtmiştir. İkinci olarak, Sözleşme'nin 8. maddesiyle bağlantılı olarak 14. madde bakımından yapılan şikayetin, her halükarda iç hukuk yolları tüketilmediği için kabuledilebilir olmadığını, zira bu şikayetin yerel mahkemeler önünde hiç dile getirilmediğini ileri sürmüştür.

C. Mahkeme'nin değerlendirmesi

57. 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesine ilişkin sorun konusunda Mahkeme, başvuruçuların şikayetlerinin ikinci kısmı olarak tarif ettikleri sorunun, aslında birinci kısmının tekrar ifade edilmesinden ibaret olduğu kanısındadır. Ulusal hukuka göre, Birleşik Krallık'la karşılıklı bir anlaşma yapmamış bir ülkede ikamet eden biri bakımından, emekli maaşının Birleşik Krallık'taki enflasyon oranına göre yıllık olarak artırılmasına ilişkin bir hak bulunmamaktadır. Dairenin tek başına 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlali şikayetin kabuledilemez olduğuna ilişkin kararı, nihai bir karardır ve şikayetin bu kısmı Büyük Dairenin önüne gelmemiştir (bk. K. ve T. - Finlandiya, no. 25702/94, §141, ECHR 2001-VII; Šilih - Slovenya, no. 71463/01, §119-121, 9 Nisan 2009).

58. Mahkeme, Hükümet'in ilk itirazlarına ilişkin olarak, iç hukuk yollarına başvurmamış olan on iki başvuru bakımından 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi bakımından yapılan şikayetin kabuledilebilir olmadığına karar vermenin yanlış olacağı kanaatindedir. Bayan Carson'un davası Temyiz Mahkemesi tarafından reddedilince, bu başvuruçuların yerel mahkemeler önünde bir başarı elde etme şansları kalmamıştır.

59. Bununla birlikte Mahkeme, Sözleşme'nin 8. maddesiyle bağlantılı olarak 14. madde şikayetin kabuledilebilir olmadığına karar vermenin gerektiği kanısındadır. Başvuruçular, bu konuda iç hukuk yollarının etkili olmadığını ileri sürmemişlerdir ve Bayan Carson, üzerinde düşünülmüş ve ayrıntılı kararlar vermiş olan üç farklı kademedeki ulusal mahkemeler önünde yaptığı şikayetleri Sözleşme'nin 14. maddesi ve 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesine dayandırmıştır. Oysa Sözleşme'nin 8. maddesiyle bağlantılı olarak 14. madde bakımından doğan sorunlar, hiç bir zaman ulusal mahkemeler önünde dile getirilmemiştir.

60. Bu nedenle Mahkeme sonuç olarak, Hükümet'in Bayan Carson dışındaki başvuruçuların şikayetlerinin kabuledilebilirliğine ilişkin ilk itirazlarını reddeder. Bununla birlikte, Hükümet'in başvuruçuların Sözleşme'nin 8. maddesiyle bağlantılı olarak 14. madde bakımından yaptıkları şikayete ilişkin itirazını kabul eder ve şikayetin bu kısmının kabuledilebilir olmadığına karar verir.

II. 1 NO'LU PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİYLE BAĞLANTILI OLARAK SÖZLEŞME'NİN 14. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

A. Mahkeme'nin genel yaklaşımı

61. Mahkeme, içtihatlarında sadece belirlenebilir bir özellik veya "statüye" dayanan farklı muamelelerin, Sözleşme'nin 14. maddesi anlamında ayrımcılık oluşturmaya müsait olduğunu saptamıştır (Kjeldsen, Busk Madsen ve Pedersen, yukarıda geçen, §56). Üstelik 14. madde bakımından bir sorunun ortaya çıkması için, kıyaslanabilir ve

görece benzer kişiler arasında bir farklı muamele bulunmalıdır (D.H. ve Diğerleri – Çek Cumhuriyeti [BD], no. 57325/00, §175, ECHR 2007; Burden – Birleşik Krallık [BD], no. 13378/05, §60, ECHR 2008-). Bu tür bir farklı muamele, nesnel ve makul bir gerekçeye sahip olmaması halinde, ayrımcıdır; diğer bir deyişle, eğer meşru bir amaç taşıyorsa veya kullanılan araçlarla gerçekleştirilmek istenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmuyorsa, bu tür bir muamele ayrımcılık oluşturur. Sözleşmeciler Devletler, başka koşullarda benzer durumlar teşkil eden farklılıkların farklı bir muameleyi gerektirip gerektirmediği ve ne ölçüde gerektirdiğinin değerlendirmesinde bir takdir alanından yararlanırlar (Burden, yukarıda geçen, §60). Bu takdir alanının kapsamı, koşullara, olayın konusuna ve ardalanına göre değişiklik gösterir. Genellikle ekonomik ve toplumsal stratejiye ilişkin genel tedbirler söz konusu olduğunda, devlete geniş bir takdir yetkisi verilir. Ulusal makamlar, kendi toplumlarına ve toplumlarının ihtiyaçlarına dair doğrudan bilgi sahibi olmaları nedeniyle, toplumsal ve ekonomik temelde neyin kamu yararına olduğunu değerlendirmede ilkesel olarak uluslararası yargıçtan daha iyi bir konumdadırlar; Mahkeme, “makul bir dayanaktan yoksun olduğu açıkça anlaşılmalıdır,” genel olarak yasama organının uygulanacak politika konusundaki tercihlerine saygı gösterir (Stec ve Diğerleri – Birleşik Krallık, [BD], no. 65731/01 ve 65900/01, §52, İHAM 2006).

62. Mahkeme ilk olarak, sosyal yardım veya emeklilik sisteminde ayrımcılık iddialarına ilişkin bütün şikayetlerde olduğu gibi, belirli başvurululara veya mevzuattan etkilenebilecek olan başkalarına ilişkin bireysel unsurlar veya koşullarla değil, sistemin 14. maddeye uygunluğuyla ilgileneneğini belirtir (bk. örneğin Stec ve Diğerleri, yukarıda geçen, §50-67; Burden, yukarıda geçen, §58-66; Andrejeva - Letonya [BD], no. 55707/00, §74-92, ECHR 2009-...). Başvurular ve üçüncü taraf sırasıyla görüşlerinde, emekli maaşlarında artış yapılmaması politikasının yol açabileceği büyük mali zorlukları ve bunun bazı kimselerin yurt dışındaki aileleriyle birlikte yaşama imkanları üzerindeki etkisini açıklamaya çalışmışlardır. Bununla beraber Mahkeme, eğer gerçekten bu tür etkileri varsa, başvurulularla aynı durumdaki binlerce kişinin üzerindeki bu etkilerin değerlendirmesini yapabilecek bir durumda değildir ve bir değerlendirme yapmaya çalışması da gerekmez. Sosyal yardım sistemlerinde, sistemi uygulanabilir kılmak amacıyla, ihtiyaç içinde olan farklı grupları birbirinden ayıracak geniş sınıflandırmalar kullanılabilirler (bk. Runkee ve White – Birleşik Krallık, no. 42949/98 ve 53134/99, §39, 10 Mayıs 2007). Yukarıda belirtilen davalarda olduğu gibi Mahkeme'nin rolü, ilkesel bir sorun hakkında karar vermek olup, bu da bu tür bir mevzuatın kıyaslanabilir durumdaki kişiler arasında hukuka aykırı bir farklılaştırma yapıp yapmadığıdır.

B. Şikayetin temelindeki olayların 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin kapsamına girip girmediği

63. Mahkeme, Sözleşme'nin 14. maddesinin, Sözleşme'nin ve Protokollerin maddi hükümlerini tamamladığını hatırlatır. Sözleşme'nin 14. maddesinin bağımsız bir varlığı yoktur, çünkü sadece maddi hükümler tarafından güvence altına alınan “hak ve özgürlüklerin kullanımı” bakımından bir etkiye sahiptir. Sözleşme'nin 14. maddesinin uygulanabilir olması, mutlaka Sözleşme'de güvence altına alınan maddi hükümlerin ihlal edilmiş olması gerektirmez. Dolayısıyla Sözleşme'nin 14. maddesindeki ayrımcılık yasası, Sözleşme ve Protokollerin her bir devletin güvence altına almasını gerektirdiği

hak ve özgürlüklerin kullanılmasının ötesine geçmektedir. Sözleşme'nin 14. maddesi, devletin kendi isteğiyle sağlamaya karar verdiği Sözleşme'nin bir maddesinin genel olarak kapsamına giren ek haklar bakımından da uygulanır. Bir davadaki olayların bir veya daha fazla Sözleşme maddesinin "kapsamına" girmesi hem gerekli ve hem de yeterlidir (bk. Stec ve Diğerleri – Birleşik Krallık (k.k.) [BD], no. 65731/01 ve 65900/01, §39, ECHR 2005-X; Andrejeva, yukarıda, §74).

64. Daire tespitine göre, 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi uyarınca bir devletin sosyal yardım veya emeklilik sistemi oluşturma yükümlülüğü bulunmamasına rağmen, eğer devlet bir sosyal yardımı veya emekli maaşını, daha önce prim ödenmiş olması şartıyla ve şartsız olarak, bir hak olarak tanıyan bir mevzuat oluşturmaya karar vermiş ise, bu mevzuatın gerektirdiği koşulları yerine getiren kimseler bakımından, bu mevzuatın 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamına giren aynı bir menfaati harekete geçirdiğini kabul etmek gerekir (Stec ve Diğerleri (k.k.), yukarıda geçen, §54). Bu nedenle mevcut davada, olayın unsurları 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin kapsamına girmektedir.

65. Büyük Daire, bu tespite katılmaktadır; üstelik Hükümet de bu tespite itiraz etmemiştir.

C. "İkametgah ülkesinin" 14. maddedeki "veya diğer statü" tabirine girip girmediği

1. Dairenin vardığı sonuçlar

66. Daire, olayın koşulları içerisinde, mesken ve vatandaşlık gibi olağan ikametgahın da kişisel statünün bir unsuru olarak görülmesi gerektiğine ve devletin ödediği emekli maaşlarının verilmesinde vatandaşlara farklı muamele için bir kriter olarak kullanılan ikametgah yerinin, 14. maddenin kapsamına giren bir ayrımcılık temeli oluşturduğuna karar vermiştir.

2. Tarafların görüşleri

67. Başvurucular, bu konuya ilişkin olarak Daire'nin dayandığı gerekçeyi kabul ederek, vardığı sonucun açıkça doğru olduğunu belirtmişlerdir. Daire'nin ikametgahı kişisel statünün bir unsuru olarak görmesinin, "önde gelen anayasa mahkemelerinin" yaklaşımlarıyla da tutarlı olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin Kanada Yüksek Mahkemesi, Godbout - Longueuil (City) [1997] SCR 844 kararında, ikametgah yerine ilişkin bireysel tercihi "bizatihi bireysel özerkliğin doğasından kaynaklanan, özü gereği şahsi bir karar" olarak nitelendirmiştir. Başvurucular ayrıca, bir bireyin ikametgah ülke tercihinin özgür bir tercih sorunu olarak bakılmasının yapay ve sorunlu olduğunu, zira bu kararın kişinin aile üyelerine yakın olma ihtiyacı veya arzusundan kaynaklanmış olabileceğini belirtmişlerdir.

68. Hükümet ulusal mahkemelerin önünde, Bayan Carson'un yurt dışında ikamet etmesi "veya diğer statü" kavramına girdiği için, Sözleşme'nin 14. maddesine göre korunan bir temel olduğunu kabullenmiştir (bk. yukarıda parag. 28 ve 30). Bununla beraber Hükümet, Mahkeme önündeki beyanlarında, ikametgah yeri kişiye içkin bir özellik veya derinden bağlı olunan bir kanaat veya inançtan çok bir tercih sorunu olduğu için, "diğer statü" kavramına girmediğini ileri sürmüştür.

69. Üçüncü taraf, Age Concern and Help the Aged, ihtiyarlıkta aile desteğinin önemini vurgulamış ve Birleşik Krallık dışındaki aile bağlarının göç etme kararlarında önemli bir faktör olduğuna işaret eden araştırmalara gönderme yapmıştır.

3. Mahkeme'nin değerlendirmesi

70. Büyük Daire, Daire'nin bu konuda ulaştığı sonuçlara katılmaktadır. Büyük Daire konuya ilişkin içtihatlarında, Sözleşme'nin 14. maddesi anlamında sadece kişileri veya kişi gruplarını birbirinden ayırt eden bir özelliğe (veya "statüye") dayanan farklı muamelelerin ayrımcılık oluşturmaya müsait olduğunu saptamıştır (Kjeldsen, Busk Madsen ve Pedersen, yukarıda geçen, § 56). Bununla beraber, 14. maddede belirlenen liste, "gibi herhangi bir statü" (Fransızcada "notamment") tabirinin ortaya koyduğu üzere, tüketici değil örnekleyicidir (bk. Engel ve Diğerleri – Hollanda, 8 Haziran 1976 tarihli karar, Seri A no. 22, §72). Mahkeme ayrıca, "diğer statü" (Fransızcadaki daha açık ifadeyle "toute autre situation") kelimelerinin, belirli koşullarda ikametgah yeri temelinde bir farklılık yapılmasını da içerecek kadar geniş bir anlama sahip olduğunu hatırlatır. Dolayısıyla daha önceki davalarda Mahkeme, 14. madde uyarınca, diğerlerinin yanı sıra, yurt dışında mesken temelinde (Johnston – İrlanda, 18 Aralık 1986, Seri A no. 112, §59-61) ve ikametgah kaydı temelinde (Darby - İsveç, 23 Ekim 1990, Seri A no. 187, §31-34) iddia edilen ayrımcılıkların meşruiyetini incelemiştir. Buna ek olarak, Komisyon tek bir Sözleşmecî Devlet'in değişik bölgelerinde uygulanan hukukun farklılaşmasına ilişkin şikayetleri de incelemiştir (Lindsay ve Diğerleri – Birleşik Krallık, no. 8364/78, 8 Mart 1979 tarihli Komisyon kararı, Decisions and Reports 15, s. 247; Gudmundsson - İzlanda, no. 23285/94, 17 Ocak 1996, yayımlanmamıştır). Bir başvurucuya bulunduğu coğrafi yere bağlı olarak farklı hukuki düzenlemelerin uygulanmasından kaynaklanan bölgesel farklı muamelelerin, kişisel özelliklere göre açıklanamayacağına karar verildiği doğrudur (bk. örneğin Magee – Birleşik Krallık, 6 Haziran 2000, no. 28135/95, §50, İHAM 2000-I). Bununla birlikte, Yargıç Stanley Burnton'ın da dikkat çektiği gibi (bk. yukarıda parag. 26-28), bu davalar, emekli maaşlarına ilişkin aynı düzenlemenin kişilerin ikametgahlarına ve yurt dışında bulunmalarına bağlı olarak farklı uygulanmasına ilişkin olan mevcut davayla kıyaslanamaz.

71. Sonuç olarak Mahkeme, ikametgah yerinin 14. maddenin amaçları bakımından kişisel bir statü unsuru teşkil ettiği kanaatine varmıştır.

D. Başvurucuların zam alan emeklilerle görece benzer bir durumda olup olmadıkları

1. Dairenin vardığı sonuçlar

72. Daire, Birleşik Krallık'ın sosyal güvenlik ve emeklilik sisteminin kendi toprakları içerisinde ikamet edenlere asgari bir yaşam standardı sağlamaya uygun olarak tasarlandığı dikkate alındığında, başvurucuların ülkede kalmaya karar vermiş olan İngiliz emeklileriyle görece benzer bir durumda olmadıklarına karar vermiştir. Başvurucu gibi zam almayan emeklilerin durumu ve Birleşik Krallık'la yapılan artışların uygulanmasını sağlayan ikili anlaşma yapmış ülkelerin mukimi olan emeklilerin durumu arasında bir benzerlik bulmada "ikircikli" kalmıştır. Bu bağlamda Daire, Ulusal Sigorta katkı primleri-

nin, Birleşik Krallık'ın karmaşık vergi sisteminin yalnızca bir parçası olduğunu ve Ulusal Sigorta Katkı Fonu'nun sosyal güvenlik ve Ulusal Sağlık sistemine kaynak sağlayan bir dizi gelir kaynağından biri olduğunu kaydetmiştir. Bu nedenle Daire, başvuruçuların Birleşik Krallık'taki çalışma hayatları boyunca Ulusal Sigorta primi ödemiş olmalarının, orada yaşadıkları dönemde ödemiş olabilecekleri gelir vergisi veya diğer vergilerden daha önemli olmadığı kanaatindedir. Üstelik, Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada, Güney Afrika ve Morityus veya Jamaika ve Trinidad ve Tobago gibi coğrafi anlamda birbirine yakın olan devletlerde dahi, sosyal güvenliğin tedarikindeki farklılıklar, vergilendirme, enflasyon oranları, faizler ve değişim miktarları, bu ülkelerin mukimlerinin kendilerine özgü durumlarını karşılaştırmayı güçleştirmektedir.

2. Tarafların görüşleri

a. Başvuruçular

73. Başvuruçular, aynı çalışma ve Ulusal Sigorta kayıtlarına sahip olup şu anda Birleşik Krallık'ta veya artış uygulanmasını sağlayan karşılıklı bir anlaşmanın tarafı olan ülkelerde yaşayan Birleşik Krallık emeklileriyle benzer bir durumda olduklarını savunmuşlardır.

74. Temyiz Mahkemesinde Yargıç Carswell'in ve Daire'de Yargıç Garlicki'nin ifade ettiği muhalif görüşleri benimsemişler ve her bir gruptaki emeklilerin çalışma hayatlarının önemli bir kısmını Birleşik Krallık'ta geçireceklerini; devletten taban emeklilik maaşı alabilmek amacıyla aynı Ulusal Sigorta primlerini ödeyeceklerini; hepsinin emeklilik yaşında devletten aynı miktardaki taban emekli maaşını almaya hak kazanacaklarını ileri sürmüşlerdir. Devletin ödemediği emekli maaşı, bu maaşa ne düzeyde hak kazanıldığı doğrudan katkı primi ödenen yıl sayısı ile ilişkili olduğu için, gerçekten de katkıya bağlı veya hak kazanılan bir yardımdır. Birleşik Krallık yetkilileri, diğer sosyal yardımlardan farklı olarak, emekli maaşının yurt dışında ikamet edenlere ödenebilmesini kendileri seçmişlerdir.

75. Üstelik, ikametgah ülkesine bakılmaksızın, bütün emekliler emeklilik sonrasında yaşam standartlarını koruma hususunda aynı menfaate sahiptir. Artışın ödendiği ve ödenmediği ülkelerde geçerli olan toplumsal ve ekonomik koşulların farklı olduğunu gösteren hiçbir kanıt yoktur; Birleşik Krallık'ın bu konuya ilişkin yaklaşımını bu tür farklılıkların varlığına dayandırdığını gösteren herhangi bir delil de bulunmamaktadır.

76. 1952 tarihli UÇÖ Sözleşmesi'ne veya 1964 tarihli Avrupa Sosyal Güvenlik Kanunu'na (bk. yukarıda parag. 49) çok fazla önem verilmesi hatalı olacaktır. Her iki belge de, özel olarak katkı primi ödenmesine bağlı emekli maaşlarından ziyade, genel anlamda sosyal güvenlik sistemlerine odaklanmıştır; bu belgelerden herhangi birinin, yurt dışında yaşayan bazı bireyler bakımından değil ama diğer bazıları bakımından belirli yardımların askıya alınmasına izin verdiğine ilişkin bir iddia bulunmamaktadır; Birleşik Krallık'ın bu konudaki yaklaşımının bu belgelerden birinden esinlendiğini ortaya koyan bir delil de bulunmamaktadır.

77. Ulusal hukuk göre, karşılıklılık anlaşmasının varlığı, zam uygulanmış emekli maaşlarının ödenmesi için bir koşul değildir. Karşılıklılık anlaşmalarının mevcut tarzı keyfi olup, benzerlikler sınıfını Birleşik Krallık'la karşılıklılık anlaşması bulunan bir ülkede

ikamet etmeye dayanarak tanımlama arayışı döngüselidir ve şikayet konusu olan farklı muamelenin bir başka şekilde ifade edilmesinden ibarettir.

78. Son olarak başvurucular, Bayan Carson'un avukatının iç hukuktaki yargılamada verdiği ödünlere önem verilmemesi gerektiğini belirtmişlerdir (eğer devletin ödediği emekli maaşı sadece Birleşik Krallık'ta yaşayanlara ödenebilir olsaydı 14. maddenin ihlal edilmeyeceğinin kabulü: bk. yukarıda 35). Avukatın daha sonra aynı duruşmada belirttiği gibi, Birleşik Krallık, ödedikleri primleri göz önünde bulundurarak yurt dışında yaşayanlara emekli maaşı ödenmesini gerektiren bir rejimi benimsemiş olup, böyle bir rejimi benimsedikten sonra, herkese aynı miktarı ödememesi irrasyonel olacaktır. Her halükarda ödün, diğer başvurucular için değil Bayan Carson adına verilmiştir; Mahkeme'ye yapılan başvuru bakımından açık bir şekilde geri alınmıştır.

b. Hükümet

79. Hükümet, ulusal mahkemelerin ve Daire'nin gösterdiği gerekçeleri ve vardığı sonuçları benimsemiştir. Hükümet'e göre başvurucular, Birleşik Krallık mukimleriyle benzer durumda olduklarını iddia edemezler. Çoğu ulusal sosyal güvenlik ve vergi sistemi, belli bir ülkeye uygun olarak biçimlendirilmiş olup, uluslararası hukukun da kabul ettiği gibi, ulusal nitelikte olma amacındadır. Birleşik Krallık'ta devletin verdiği emekli maaşı dahil, sosyal güvenlik yardımları ülkede yaşayanlara asgari yaşam standartları sağlamayı amaçlayan vergilendirme ve sosyal yardımların iç içe geçtiği bir sistemin parçasını oluşturmaktadır. Bayan Carson'un avukatının iç hukuktaki yargılama sırasında, Birleşik Krallık yurt dışında yaşamak için göç eden hiç kimseye emekli maaşı ödememiş olsaydı, Bayan Carson'un bir şikayette bulunamayacağını söylemekle, sosyal güvenlik sistemlerinin ulusal niteliğini kabul ettiği şüphesizdir (bk. yukarıda parag. 35).

80. Üstelik, enflasyonun bütün devletlerde ortak olduğu varsayımında dahi, faktörlerden biri olan enflasyonu, farklı büyüme oranları ve değişim oranlarındaki çalkantılar gibi diğer faktörlerden ayırmak zorlama olur. Devlet yetkililerinin Birleşik Krallık'ta yaşayanlar ile yabancı ülkelerde yaşayanlar arasında yaşam/değer temelli bir maliyet mukayesesini yapmalarını istemek, ptatik olarak mümkün değildir veya en azından aşırı derecede meşakkatli olacaktır; eğer yurt dışında yaşayanlara bir şey ödemeye karar verilirse, bu her bir ülkedeki hayat pahalılığı ve sterlinin o ülkedeki değerine göre inceden inceye hesaplanamaz.

81. Sadece başvurucular tarafından ödenen Ulusal Sigorta primlerine odaklanmak, durumu yanıltıcı bir şekilde basitleştirmektir. Kazanç sahipleri, işverenler ve başkaları tarafından Ulusal Sigorta Katkı Fonu'na ödenmesi gereken primler, özel bir emeklilik sistemine ödenen primlerle tam anlamıyla denk görülemez veya mukayese edilemez. Ulusal Sigorta rejimi, kaynakların genel bir bileşimine dayanan sosyal bir sigorta rejimidir. Prim ödeme yükümlülüğü, gelecekte hak kazanma beklentisinden ziyade, bir kimsenin ödeme kabiliyetine ilişkindir. Katkı primi ödenmesine bağlı bütün yardımlar, mukim olmayanlara ödenebilir değildir.

82. Ayrıca Hükümet, başvurucuların Birleşik Krallık'la karşılıklı bir anlaşma içerisinde olan ülkelerde yaşayan emeklilerle benzer bir pozisyonda olmadıklarını ileri sürmüştür. Bu kıyas grubuyla olan farklılıklar, yerel mahkemelerce her düzeyde kabul edildiği gibi, ilgili yabancı devletle bir karşılıklılık anlaşmasının bulunup bulunmamasına bağlıdır.

Bu düzenlemeler, her durumda Birleşik Krallık bakımından kabuledilebilir ve avantajlı bir pozisyon oluşturan bir düzenleme paketi oluşturup oluşturmadıklarına ilişkin karara göre yapılmıştır. Başvurucuların iddiası, zorunlu olarak, sosyal güvenlik alanında ikili anlaşmanın yapılması ve bazı insanlara sosyal güvenliğin bir veya daha fazla unsuru bakımından avantaj sağlaması durumunda, bu avantajların mutlaka başka ülkelerde yaşayan bütün diğerlerine de sağlanması gerektiği önermesini içermektedir. Bu durumda sonuç, bu tür ikili anlaşmalar akdedilmesinin gücünün etkili bir şekilde hükümsüz kılınması olacaktır.

3. Mahkeme'nin değerlendirmesi

83. Yukarıdaki 61. paragrafta değinildiği gibi Mahkeme, Sözleşme'nin 14. maddesi bakımından bir sorunun doğması için ilk koşulun, görece benzer durumdaki kimseler arasında farklı bir muamelenin bulunması zorunluluğu olduğunu içtihatlarında yerleşik hale getirmiştir.

84. Başvurucuların, zam alan emeklilerin durumlarıyla görece benzer bir durumda oldukları yönündeki iddialarını destekleyen temel argümanları, kendilerinin de Birleşik Krallık'ta çalışmış olmaları ve Ulusal Sigorta Fonu'na zorunlu olarak prim ödemiş olmalarıdır. Bununla birlikte, ulusal mahkemeler ve Daire gibi Büyük Daire de, başvurucuların argümanının Ulusal Sigorta primleriyle devletin ödediği emekli maaşları arasındaki ilişkiyi yanlış algıladığı kanaatindedir. Primlerin özel bir fona ödendiği ve bu primlerin doğrudan alınması beklenen yardımla ilişkili olduğu özel emeklilik sigortası rejimlerinden farklı olarak, Ulusal Sigorta primlerinin emeklilik maaşıyla doğrudan bir bağı bulunmamaktadır. Bu primler, daha ziyade iş göremezlik ödeneği, doğum yardımı, dul kalan eşe verilen yardımlar, ölüm halinde verilen yardımlar ve Ulusal Sağlık Hizmeti gibi bütün sosyal güvenlik yardımlarının karşılandığı bir gelir kaynağının bir parçasını oluştururlar. Gerektiğinde Ulusal Sigorta Katkı Fonu, emekliler de dahil olmak üzere Birleşik Krallık'ta ikamet edenlerden alınan olağan vergilerden gelen parayla desteklenebilir (bk. yukarıda parag. 38). Sosyal yardımların finanse edilme yöntemlerinin çeşitliliği ve yardımlarla vergilerin iç içe geçmiş niteliği, Mahkeme tarafından halihazırda kabul edilmiştir (bk. Stec ve Diğerleri (k.k.), yukarıda, §50). Bu karmaşık ve iç içe geçmiş sistem, Ulusal Sigorta'ya prim ödenmiş olmasını, maaşlarına zam uygulanan emeklilerle başvurucunun durumundaki gibi uygulanmayanları birbirine denk tutmak için yeterli bir gerekçe olarak kullanmayı imkansız kılmaktadır. Yargıç Hoffmann'ın gözlemlediği gibi (bk. yukarıda parag. 35):

“...prim yatıran vatandaşların bakış açısından ulusal sigorta primleri, birleştirilen fonlardan oluşan ortak yığının içinde kaybolan genel vergilerden biraz daha farklıdır. Sosyal primlerle vergi ödemeleri arasındaki fark, yalnızca bir kamu muhasebesi için anlam taşımaktadır. ...”

85. Bu nedenle Mahkeme, Ulusal Sigorta primi ödemelerinin kendi başına, başvurucuları ikametgah ülkelerine bakılmaksızın diğer emeklilerle görece benzer bir duruma sokmaya yeterli olmadığını düşünmektedir. Üstelik Mahkeme, Birleşik Krallık'ta yaşayan emeklilerle yapılan mukayeseye ilişkin olarak, devletin ödediği emekli maaşları dahil sosyal güvenlik yardımlarının, Birleşik Krallık mukimi olanlara belli bir asgari yaşam standardı sağlama amacı taşıdığını görmezden gelemez. 1992 tarihli Sosyal Gü-

venliğin İdaresine Dair Kanun'da İçişleri Bakanı'na yüklenen devletin ödediği emekli maaşları dahil, Kanun'un kapsadığı çeşitli yardımların tutarını gözden geçirme görevi, "bu yardımların Birleşik Krallık'ta alınan ücretlerin genel düzeyiyle bağlantılı olarak değerlerini koruyup korumadıklarının" tespit edilmesi içindir (bk. yukarıda parag. 41). Üst Mahkemenin söylediği gibi, "birincil mevzuatın hükümleri, Birleşik Krallık'taki fiyat enflasyonunun emekli maaşları üzerindeki etkisine göre ayarlanmıştır" (bk. yukarıda parag. 30). Sosyal güvenlik sisteminin özü gereği ulusal nitelikte oluşu, ilgili uluslararası belgelerce kabul edilmiştir. Bu uluslararası belgeler, kişi ilgili devletin topraklarında olmadığı sürece diğer türlü hak sahibi olduğu yardımların askıya alınmasına olanak veren 1952 tarihli UÇÖ Sözleşmesi ve 1964 tarihli Avrupa Sosyal Güvenlik Kanunu'dur (bk. yukarıda parag. 49).

86. Bu nedenle, emekli maaşı sisteminin öncelikli olarak Birleşik Krallık'ta ikamet edenlerin ihtiyaçlarına cevap vermek üzere tasarlandığı düşünüldüğünde, ülkeden ülkeye farklılık gösteren ekonomik ve toplumsal değişkenlerin çeşitliliği nedeniyle, başka yerlerde yaşayan emeklilerin durumuyla gerçekçi bir mukayese yapabilmek güçtür. Dolayısıyla, emekli maaşının değeri, herhangi bir farklılık veya bir farklılıklar bileşiminden, mesela enflasyon oranları, yaşam maliyetlerinin mukayesesi, faiz oranları, ekonomik büyüme oranları, yerel para birimi ve (emekli maaşlarının genel olarak ödendiği para birimi olan) sterlin arasındaki değişim oranları, sosyal güvenlik düzenlemeleri ve vergilendirme sistemlerinden etkilenebilir. Üst Mahkemenin kaydettiği gibi, nerede yaşarlarsa yaşasınlar, bütün emeklilere zam uygulanmasının rastgele sonuçlarının olması kaçınılmazdır (bk. yukarıda parag. 30). Üstelik, ulusal mahkemelerce kaydedildiği gibi, mukim olmayanlar olarak başvuruçuların Birleşik Krallık ekonomisine bir katkıları yoktur; bilhassa da emekli maaşlarındaki herhangi bir artışı dengelemek için hiçbir Birleşik Krallık vergisi ödememektedirler (bk. örneğin yukarıda 35).

87. Mahkeme başvuruçuların, Birleşik Krallık'ın zammın uygulanmasını öngören ikili anlaşma yaptığı ülkelerde yaşayan emeklilerle görece benzer bir durumda olduklarını da düşünmemektedir. Karşılıklılık anlaşması bulunan ülkelerde yaşayanlara başka bir yerde yaşayanlara göre farklı muamele edilir, çünkü arada bir anlaşma vardır; ve bir anlaşma yapılır, çünkü Birleşik Krallık anlaşmanın menfaatine olduğu kanısına varmıştır.

88. Devletler, açıkça uluslararası hukuka göre ikili sosyal güvenlik anlaşmaları yapma hakkına sahiplerdir ve aslında bu Avrupa Konseyi'ne Üye Devletler'in sosyal yardımların karşılıklılığını güvence altına almak için tercih ettikleri bir yöntemdir (bk. yukarıda parag. 50-51). Bu tür anlaşmalar, her iki tarafın da anlaşma koşullarını kendi menfaatlerine uygun bulmaları halinde yapılır; bu anlaşmalar çeşitli faktörelere bağlı olabilir. Bu faktörler arasında, bir ülkeden diğerine taşınan insan sayısı, diğer ülkenin sisteminde mevcut olan yardımlar, karşılıklılığın ne ölçüde mümkün olduğu ve bir anlaşmanın sağlayacağı avantajların her bir devlet bakımından müzakerelerde ve anlaşmanın uygulanmasında doğması muhtemel ek masraflara ne düzeyde ağır basacağı gibi hususlar bulunmaktadır (bk. yukarıda parag. 44). Bir anlaşmanın olduğu durumlarda, fon akışı, her bir ülkede verilen yardımların düzeyine ve her iki yöne giden insanların sayısına bağlı olarak değişebilmektedir. Bu durum, bir anlaşmanın yapıp yapılmadığına ve yapıldığı şartlara bağlı olarak her bir ülkede farklı koşulların geçerli olduğu bu tür bir sürecin kaçınılmaz sonucudur.

89. Mahkeme, sosyal güvenlik alanında ikili anlaşma yapılmasının, aynı avantajları diğer ülkelerde yaşayan bütün diğerlerine de sağlama yükümlülüğü sonucunu yaratması halinde, bunun olağandışı olacağı konusunda Yargıç Hoffmann'a katılmaktadır. Bu tür bir sonuç, devletlerin karşılıklı anlaşmalar yapma haklarını ve bu anlaşmalardan doğan menfaatlerini zedeleyecektir.

90. Özetle, Mahkeme bu nedenle, Birleşik Krallık'ın dışında ve maaşlara zam uygulanmasını sağlayan karşılıklı bir sosyal güvenlik anlaşmasına taraf olmayan ülkelerde yaşayan başvuruçuların, Birleşik Krallık ve bu tür bir anlaşmanın tarafı olan ülkelerin mukimleriyle görece benzer bir durumda olduklarını düşünmemektedir. Bu nedenle 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesiyle bağlantılı olarak 14. madde ihlal edilmemiştir.

BU GEREKÇELERLE MAHKEME,

1. Oybirliğiyle, 8. maddeyle bağlantılı olarak Sözleşme'nin 14. maddesi uyarınca yapılan şikayetin kabuledilebilir olmadığına;
2. Oybirliğiyle, Hükümet'in Bayan Carson dışındaki başvuruçuların şikayetlerinin kabuledilebilirliğine ilişkin ilk itirazının reddine;
3. Altı oya karşı on bir oyla, 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesiyle bağlantılı olarak Sözleşme'nin 14. maddesinin ihlal edilmediğine

KARAR VERMİŞTİR.

İngilizce ve Fransızca olarak yazılmış ve 16 Mart 2010 tarihinde Strasbourg'taki İnsan Hakları Binası'nda kamuya açık olarak gerçekleştirilen duruşmada açıklanmıştır.

Vincent Berger
Hukuk Danışmanı

Jean-Paul Costa
Başkan

Sözleşme'nin 45(2). fıkrası ve Mahkeme İçtüzüğü'nün 74(2). fıkrasına uygun olarak, Yargıç Tulkens, Vajić, Spielmann, Jaeger, Jočienė and López Guerra'nın birleşik karşı görüşleri karara eklenmiştir.

J.-P.C.
V.B.

YARGIÇ TULKENS, VAJÍĆ, SPIELMANN, JAEGER, JOČIENĚ ET LÓPEZ GUERRA'NIN BİRLEŞİK MUHALİF GÖRÜŞLERİ

1. Mahkeme'nin çoğunluk oyuyla verdiği, 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesiyle bağlantılı olarak Sözleşme'nin 14. maddesinin ihlal edilmediği yönündeki karara katılmamız mümkün değildir.

2. Sözleşme'nin 14. maddesi, Sözleşme'yle tanınan haklardan ve özgürlüklerden yararlanmanın hiç bir ayırım gözetmeksizin sağlanmasını öngörmektedir. Kararda doğru olarak, sadece kişileri ya da kişi gruplarını birbirinden ayırt eden kişisel bir özellik ("statü") temelinde yapılan farklı muamelelerin, 14. madde anlamında ayrımcı bir nitelik taşıyacağı vurgulanmaktadır. Kararda Mahkeme'nin içtihadına uygun olarak, bir kişinin ikametgah yerinin kişisel statüsünün bir görünümü olduğu da yine doğru bir şekilde kabul edilmektedir (bk. karar, parag. 70-71).

3. Başvurucular kendilerinin karşılaştırdığı emeklilerin durumuna benzer bir durumda bulunmakta, fakat sadece kişisel bir özellik olan ikametgah yerleri bakımından, İngiliz makamlarının da kabul ettiği üzere, diğer tüm emeklilerden ayrılmaktadırlar.

4. Mahkeme üyelerinin çoğunluğu, Sözleşme'nin 14. maddesinin ihlal edilmediğine hükmederken, iki emekli kategorisinin (Birleşik Krallık'ta ikamet eden emeklilerden oluşan kategori ile ülke dışında ikamet eden emeklilerden oluşan kategori) benzer bir durumda olmadıkları (karar, parag. 85), dolayısıyla da farklı muamele sorununun ortaya çıkmasının mümkün olmadığı sonucuna varmışlardır. Çoğunluğa göre bir ülkeden diğerine görülebilecek pek çok sosyo ekonomik eşitsizlik (karar, parag. 86), gerçek bir karşılaştırmaya engel oluşturmaktadır (ibid.).

5. Bize göre ilk olarak, "ikamet"i Sözleşme'nin 14. maddesiyle yasaklanmış sebeplerden biri olarak belirlerken, ki bu doğrudur, aynı anda bu niteliği iki gurup emekliyi birbirinden farklılaştırmak için temel bir sebep olarak kullanmak güç görünmektedir. Dolayısıyla çoğunluğun yaklaşımı kendisiyle çelişmekte ve maddenin ruhuna ters düşmektedir.

6. Çoğunluğun kararını kabul etmekte duyduğumuz çekincenin ikinci sebebi karşılaştırmaya esas alınan iki kategoriye mensup, Birleşik Krallık'ta ikamet eden emekli kategorisi ile yurt dışında ikamet eden emekli kategorisine giren kişiler arasında çok sayıda ortak nokta bulunmasıdır. İlk kategori gibi ikinci kategori de zorunlu bir prim oranının yatırılması esasına ve yasayla belirlenmiş genel uygulamaya tabi olan Ulusal Sigorta Katkı Fonu'na bağlıdır. Her biri, bilhassa emeklilik hakkının doğması için aranan sigortalılık süresi, her durumda dikkate alınacak dönemin uzunluğu ve bu genel kuralların uygulanması sonucunda ödenecek ilk meblağ bakımından, aynı rejime tabi olarak emekli maaşına hak kazanmışlardır. Dolayısıyla Birleşik Krallık'ta ikamet etsin ya da etmesinler tüm bu emekliler, emeklilik yaşına geldiklerinde, kendilerine eşit şartlarda, prim ödenen yıl sayısına ve her birinin ödediği prim miktarına göre hesaplanan bir gelirin bağlanıldığı bir sisteme tabi kılınmışlardır.

7. Çoğunluk, iki kategoriye giren emeklilerin Ulusal Sigorta sistemine aynı koşullarda prim yatırmış olmalarının, durumlarını karşılaştırılabilir kılmadığına ve bu duru-

mun emekli maaşı arttırılan emeklilerin durumuyla, başvuruçular gibi bu avantajdan yararlanmayan emeklilerin durumunun aynı kabul edilmesi için yeterli bir sebep oluşturmadığına karar vermiştir. Çoğunluk, her ne kadar emekli maaşlarını finanse eden fonların sadece eski prim mükelleflerinin katkılarından değil, birden fazla kaynaktan oluştuğunu belirtmekte haklı ise de, bağlanan maaşların finansmanı sorununun görülmekte olan davada gündeme getirilmesi gereksizdir. Erişilebilir finansman kaynakları zamanla değişebilir olsa da, yaşlılık sigortasına bağlı tüm sigortalılar, talep edilen prim oranı, ödeme yöntemleri ve ilk emekli maaşı miktarının tespiti bakımından aynı genel kurallara tabidirler. Diğer bir deyişle, tüm emeklilerin emekli maaşı alma ve bu konuda eşit muamele görme hakkı, herkesin eşit olarak katıldığı bir sistem tarafından belirlenmiş genel koşullara ve kurallara tabi olmalarından ileri gelmektedir; bu hak şu veya bu zamanda emekli maaşlarının hangi fonlarla finanse edildiği sorusuna bağlı değildir.

8. Anılan kategorileri oluşturan emeklilerin çok önemli başka bir ortak noktaları daha vardır: Bu da, emekli maaşlarının nominal değerinin tekabül ettiği alım gücünün, gerçekliğini kimsenin tartışmadığı evrensel bir olgu olan paranın değerinin (bu durumda Birleşik Krallık parasının) düşmesiyle birlikte sürekli olarak kötüleşmesidir. Bu değer kaybının oranı bir yıldan diğerine değişse de burada bahsi geçen, (tarafların da kabul ettiği gibi) genel ve doğrulanmış bir olgudur.

9. Bu durumun sonuçlarının telafi edilmesi için, Birleşik Krallık'ta ikamet eden emeklilere ödenen emekli maaşlarının değerinin enflasyondan etkilenmeyeceği şekilde yaşlılık ödeneklerinin miktarı uygun bir düzenlemeyle düzeltilmiştir. Bu düzenleme ülke dışında ikamet eden emeklilere ödenen emekli maaşlarına uygulanmamakta ve bu kişiler, enflasyona ve buna bağlı olarak sterlinin değer kaybetmesine rağmen, başlangıçtaki değeri sabit kalan gelirlerinin değerinin azalmasını telafi eden hiç bir mekanizmadan yararlanmamaktadırlar. Paranın değer kaybetmesinin sonuçları son derece önemlidir. Birinci başvuruçuyu Bayan Carson, Güney Afrika'da aylığının yükseltilmediği emekliliğinin ilk beş yılı boyunca, kendisine ödenen haftalık emeklilik maaşının, Birleşik Krallık'ta yaşaması halinde alacağı emekli maaşına göre % 28 oranında değer kaybettiğini görmüştür. Bu farkın zamanla birlikte arttığını söylemeye gerek bile yoktur.

10. Emeklilik rejimindeki iki kategoride yer alan prim borçlularının ortak özellikleri dikkate alındığında, bunlar arasında bu denli radikal ve aleyhte farklı muameleyi haklı gösterecek önemde hiç bir önemli farklılık mevcut değildir. Davalı Hükümet bu noktada ikna edici gerekçeler sunmamıştır. Başka bir ülkede oturmak, yeterince haklı bir sebep olarak görülemez. Yukarıda da ifade edildiği gibi bu iddiaya hak vermek, Sözleşme'nin 14. maddesinin ruhuna ters düşer.

11. Birleşik Krallık emeklilik sisteminin, emeklilerin büyük çoğunluğunu oluşturan Birleşik Krallık'ta mukim emeklilerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde düzenlenmiş olması mantıklı olsa da, bu durum ülke dışında ikamet edenlere yönelik bu denli aşırı derecede olumsuz ve eşit olmayan muameleyi haklı gösteremez. Değişim oranlarının, hayat pahalılığındaki sapmaların ve başkaca faktörlerin etkisi dikkate alındığında, paranın değerinde yaşanan düşüşün ülke dışında ikamet eden emekliler tarafından aynı şekilde hissedilmemesi kaçınılmazdır. Buna karşın Birleşik Krallık para birimindeki değer kaybı, en azından bir yüzyıl boyunca edinilen tecrübenin ışığında, kaçınılmaz ve kanıtlanmış bir olgudur ve bu durum sadece birkaç yıl içinde, Birleşik Krallık dışında

ikamet eden emeklilere ödenen emekli maaşlarının değerindeki düşüşle ortaya çıkmaktadır. Bu şartlarda, görülmekte olan davada Hükümet'in ülke dışında ikamet eden emeklilerin emekli maaşlarının arttırılması yönünde (yukarıda anılan faktörler dikkate alınsa ya da alınmasa da) bir düzenleme yapmayı kestirme yoldan reddetmesi, hiç bir meşru sebebe dayanmayan orantısız bir farklı muameledir.

12. Ülke dışında ikamet eden emeklilere ödenen emeklilik maaşlarını arttıracak bir düzenleme yapmanın karmaşık olduğu iddiasına dayanan gerekçenin bilişim çağında savunulacak hiç bir yönü yoktur. Ülke dışında yaşayan emeklilerin Birleşik Krallık sağlık sistemine erişiminin olmaması, davaya konu farklı muameleyi haklı göstermekten öte tam tersine, belirtilen kişilerin durumunu Birleşik Krallık'ta ikamet eden emeklilerinkine göre ağırlaştırıran bir unsurdur. Son olarak ülke dışında yaşayanların Birleşik Krallık'ta vergi vermedikleri doğru olsa da, aynı zamanda vergilerle finanse edilen yardımlardan yararlanmadıkları da doğrudur ve maaş arttırımı yönünde iyi tasarlanmış bir düzenleme bu olumsuzluğa çare olabilir.

